

הלכות פורים

ע"פ מסורת קהילת קודש תימן

הלימוד לרפואת הבחור:
נריה חיים רפאל בן רונן ואילה הי"ו
לרפו"ש בתושח"י,
נא לומר לפני הלימוד, תזכו למצוות.

ההלכות נערכו ע"י
ה"ה הרב חנוך בן ישי שליט"א
מודיעין עילית

**יוצא לאור ע"י מוסדות "עץ חיים"
ביתר עילית
בראשות הרה"ג ר' יצחק מעלם שליט"א
ראב"ד העיר
שנת התשפ"ד**

עריכה עימוד ועיצוב:
אברהם עטון 0527113066

הַלְכוֹת פּוּרִים

פָּרָק א - דֵּינֵי חֹדֶשׁ אֲדָר שָׁנָה מְעַבְרָת

הַחֹדֶשׁ פ"א הַלְכָה א' שְׁחֹדְשֵׁי הַשָּׁנָה הֵם חֹדְשֵׁי הַלְבָנָה, אֲלֵא שְׁהַשָּׁנִים נִמְנָנִים עַל פִּי הַחֲמָה, וְשָׁנַת הַלְבָנָה כַּשֵּׁנִי"ה יוֹם, וְשָׁנַת הַחֲמָה כַּשֵּׁס"ה יוֹם, נִמְצָא שְׁחִסְרָה שָׁנַת הַלְבָנָה כ־י"א יוֹם לְעֵמֶת שָׁנַת הַחֲמָה, וְחִסְרוֹן זֶה מִתְקַבֵּץ בְּכָל כַּמָּה שָׁנִים לְכַדִּי שְׁלֹשִׁים יוֹם, וּבְכַף שְׁמוֹסִיפִים חֹדֶשׁ, מִשְׁתַּוְּיִים תְּקוּפַת הַשָּׁנָה לְפִסַּח בְּאַבִּיב.

דֵּינֵי אֲדָר א'

ג. נְחָלְקוּ חֲכָמֵי הַמִּשְׁנָה (עֵין תּוֹסְפוֹת נְדָרִים סג: ד"ה מִפְּלֵל) אֵיזָה חֹדֶשׁ עֶקְרִי, וְאֵיזָה תּוֹסְפַת הָעֵבּוֹר, וְנִפְסַק לְהַלְכָה שְׁאֲדָר ב' הוּא הַחֹדֶשׁ הָעֶקְרִי, וְאֲדָר א' הוּא הַתּוֹסְפַת, וְלִכֵּן פּוּרִים וְדֵינֵי קִבְעוּ בְּאֲדָר ב'. וְכֵן מִפְּנֵי שְׂרָאוּי לְסַמֵּךְ גְּאֵלַת אַחְשָׁרוֹשׁ, לְגֵאֵלַת מִצְרַיִם (מִגְלָה ו'), אִוְלָם גַּם בְּאֲדָר א' נִתְּנוּ חֲכָמִים חֲשִׁיבוֹת לִימֵי הַפּוּרִים שָׁבוּ, וְנִקְרָא פּוּרִים קָטָן. וְכֵן אָמְרוּ בַּמִּשְׁנָה (מִגְלָה שֵׁם) אֵין בֵּין אֲדָר רֵאשׁוֹן לְאֲדָר שֵׁנִי אֲלֵא קְרִיאַת הַמִּגְלָה וּמִתְּנֹת לְאַבְיוֹנִים. הָרִי לְמִדְנוּ שְׁגָם

א. הַשָּׁנָה שָׁנַת תּשפ"ד, הִיא שָׁנָה מְעַבְרָת, דְּהֵינּוּ שָׁנָה שְׁמוֹסִיפִים בָּהּ חֹדֶשׁ, וְאֵין מוֹסִיפִים לְעוֹלָם אֲלֵא חֹדֶשׁ אֲדָר, וְעוֹשִׁים אוֹתָהּ שָׁנָה, שְׁנֵי אֲדָרִים, אֲדָר רֵאשׁוֹן וְאֲדָר שֵׁנִי. וּמִפְּנֵי מָה מוֹסִיפִים חֹדֶשׁ זֶה, כְּדִי שְׁפִסַּח יִהְיֶה בְּזִמְן הָאָבִיב שְׁנֵאמַר (דְּבָרִים ט"ז, א') "שְׁמֹר אֶת חֹדֶשׁ הָאָבִיב", שִׁיְהִיָּה חֹדֶשׁ נִסָּן בְּזִמְן הָאָבִיב, וְלוֹלֵא הוֹסְפַת הַחֹדֶשׁ הַזֶּה, הִיָּה פִסַּח בְּא פְּעָמִים בִּימֹת הַחֲמָה פְּעָמִים בִּימֹת הַגְּשָׁמִים. וּמָה שְׁאֵין מְעַבְרִים חֹדְשֵׁים אַחֲרִים, לְמַשֵּׁל נַעֲשֶׂה כִסְלוֹ א', וְכִסְלוֹ ב', לְפִי שְׁחֹדֶשׁ אֲדָר קָרוֹב לְחֹדֶשׁ הָאָבִיב, וְכֵן בְּזִמְן שְׁהָעֵבּוֹר הִיָּה נִקְבַּע לְפִי בֵּית דִּין, הֵיּוּ מִבְּחִינִים עַל הַתְּבוּאָה אִם הִגִּיעַ בְּשׁוֹל הָאָבִיב (פְּרוּשׁ תַּחֲלַת בְּשׁוֹל הַתְּבוּאָה) אוֹ לֹא הִגִּיעַ, וְיִדְעוּ אִם לְעַבְרָה.

ב. בְּבֵאוֹר הַסְּבָה שְׁמוֹסִיפִים חֹדֶשׁ נוֹסֵף לְשָׁנָה אַחַת לְכַמָּה שָׁנִים (בְּכָל מַחְזוֹר שֶׁל תְּשַׁע עֶשְׂרֵה שָׁנָה יֵשׁ שֶׁבַע שָׁנִים מְעַבְרוֹת, וְסִימְנָן גו"ח י"א י"ז י"ט, הַשָּׁנָה הִיא שָׁנַת ח' בְּמַחְזוֹר), כְּתַב הַרְמַב"ם (קִדּוּשׁ

הַקַּמַת הַמִּשְׁכָּן, כְּדֵי שְׂיִהְיוּ טְהוּרִים וַיִּכְלוּ לַעֲשׂוֹת הַפֶּסַח בְּזַמְנוֹ, לְכַף קוּרִין פְּרָשָׁה זֹו, לְהַתְּפַלֵּל לַפְּנֵי יַתְבַּרְךָ שָׁגַם עֲלֵינוּ יִזְרַק מִים טְהוּרִים בְּמַהֲרָה. הַרְבִּיעִית פְּרֻשַׁת הַחֹדֶשׁ, בְּשַׁבַּת הַסְּמוּךְ לְרֵאשִׁית חֹדֶשׁ נִיֶּסוֹן, כְּדֵי לְקַדֵּשׁ חֹדֶשׁ נִיֶּסוֹן דְּכַתִּיב תוֹרָה "הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לָכֶם רֵאשִׁית חֹדָשִׁים".

חֲכָמֵי תַיִמָן צִיָּנוּ סִימָן לַד' פְּרֻשִׁיּוֹת אֵלוֹ, וְהוּא שְׁזַפ"ה רֵאשִׁית תְּבוֹת שְׁקָלִים, זְכוּר, פְּרָה, הַחֹדֶשׁ (דְּבָרֵי חֲכָמִים עֲמוּד קַע"ט, סְדוּר כְּנֶסֶת הַגְּדוּלָה עִמָּה תַקצ"ב).

זְכוּר וּפְרָה

ו. כְּתַב הַשׁו"ע (סִי תַרפ"ה סַעִיף ז') יֵשׁ אֲוֹמְרִים שֶׁפְּרֻשַׁת זְכוּר וּפְרָשַׁת פְּרָה חֲיִיבִים לְקַרְאָהּ מֵהַתּוֹרָה, וְלִכְּן יֵשׁ לְהַזְהֵר בָּהֶם לְקַרְאָהּ מִסְפָּר מְהֻדָּר בְּכַשְׁרוּתוֹ, וְלִכְּן לְצַאֵת יְדֵי חוֹבָתוֹ, אֲבָל הַכְרִיעוּ הָאֲחֻרּוֹנִים (מִשְׁנ"ב ס"ק ט"ו) שֶׁפְּרָשָׁה זֹו אֵינָה מִן הַתּוֹרָה אֲלָא מִדְּרַבְּנָנָא, [וְאִףּ בְּמִצְוֵה דְרַבְּנָנָא צְרִיךְ כּוֹנֵת שׁוֹמֵעַ וּמְשַׁמֵּעַ לְדַעַת הַמְּשַׁנֵּ"ב סִי" ס' ס"ק י', דְּלֹא כַהֲשַׁתִּילֵי זֵיתִים שָׁם, וּבִלְאוּ הַכִּי סְבִירָא לְאֵן שְׁדִינָהּ בְּשַׁמִּיעָה כְּכֹל קְרִיאַת הַתּוֹרָה, וְלֹא צְרִיךְ כּוֹנֵת שׁוֹמֵעַ וּמְשַׁמֵּעַ].

מְנַהֲגָנוּ בְּזְכוּר

ז. אִףּ שֶׁהֵבִיא הַשׁו"ע (סִי תַרפ"ה סַעִיף

אָדָר א' אֲסוּר בְּהִסְפָּד וְתַעֲנִית, וְלִכְף נְהָגוּ שְׂאִין נוֹפְלִים עַל פְּנֵיהֶם (תַּחֲנוּן), וְאִין אֲוֹמְרִים מְזַמּוֹר "יַעֲנֶךָ ה' בְּיוֹם צָרָה". וְלֹא נְהָגוּ לְהַרְבוֹת בְּמִשְׁתָּהּ וּשְׁמַחָה בִּי"ד אָדָר א' (שׁו"ע הַמְּקַצֵּר סִי קכ"ג סַעִיף י').

דִּינֵי אַרְבַּעַת פְּרֻשִׁיּוֹת

ד. תַּקְנּוּ חֲכָמִים (מַגְלָה כ"ט) לְקַרְא אַרְבַּע פְּרֻשִׁיּוֹת בְּשָׁנָה, מִרֵּאשִׁית חֹדֶשׁ אָדָר עַד רֵאשִׁית חֹדֶשׁ נִיֶּסוֹן, לְזַכְרוֹן אַרְבַּעַת דְּבָרִים, וְאֵלוֹ הֵם: הָרֵאשִׁוֹנָה פְּרֻשַׁת שְׁקָלִים, לְזַכְרוֹן מִצּוֹת מַחְצִית הַשְּׁקָל, שְׁבַנִּיֶּסוֹן צְרִיכִים לְהֵבִיא קַרְבָּנוֹת מִתּוֹרָמָה חֹדֶשְׁהּ, לְכַף מְקַדִּימִים וּמְשַׁמֵּיעִים עַל הַשְּׁקָלִים בְּאָדָר הַסְּמוּךְ לוֹ, שְׂיִבִּיאוּ שְׁקָלֵיהֶם בְּרֵאשִׁית חֹדֶשׁ נִיֶּסוֹן, וְאֵנוּ מְשַׁלְּמִים פְּרִים שׁוֹפְתֵינוּ בְּקְרִיאַת שְׁקָלִים. הַשְּׁנִיָּה הִיא פְּרֻשַׁת "זְכוּר" לְזַכֵּר מַעֲשֵׂה עַמְּלֶךָ, וְלַעֲוֹלָם קוּרִין אוֹתָהּ בְּשַׁבַּת שְׁלִפְנֵי פּוּרִים. לְסַמְכָהּ לְמַעֲשֵׂה הַמֶּן שֶׁהִיא מְזַרַע עַמְּלֶךָ לַעֲשִׂיתָהּ, וְדַכְּתִיב "הַיָּמִים הָאֵלֶּה נִזְכָּרִים וְנַעֲשִׂים".

ה. הַשְּׁלִישִׁית הִיא פְּרֻשַׁת פְּרָה אֲדָמָה, וְהִיא בְּשַׁבַּת שְׁקָדָם פְּרֻשַׁת הַחֹדֶשׁ שְׁכָן הִיָּה שְׁרַפְתָּהּ בְּמִדְבָּר סְמוּךְ לְנִיֶּסוֹן, כְּדֵי לְהַזְזוֹת בָּהּ אֶת יִשְׂרָאֵל בְּאִפְרָה הַחֲטָאֵת מִיַּד אַחַר

סוברים שקריאת זכור מהתורה, על כן יש שחיבו את הנשים לילך לבית הכנסת לשמע קריאת פְּרֻשֶׁת זכור, במלחמת מצוה כגון מלחמת עמלק הכל יוצאים אפלו פלה מחפתה, אולם אצלנו המנהג פשוט שאין הנשים באות לקריאת פְּרֻשֶׁת זכור (שו"ע המקצ"ר סי' קכ"א סעיף ד', הלכה ומסורה ו' עמוד 43).

וכן לא נהגו לדקדק אחרי ספר תורה מְהֵדֵר ומְגוֹה (שו"ע המקצ"ר שם סעיף ג' והלכה ומסורה שם עמוד 42 וכן הגר"ח כסאר לא הקפיד בזה).

בחורי ישיבה

ט. בחורי ישיבה שלומדים בישיבה של שאר קהלות, הורה הגר"פ קרח (שמעתי מפיו) שמכיון שאין חיובו מן התורה, אין לצאת מהישיבה כדי לשמע זכור לפי מסרת אבות. אולם יש שכתבו שלהדור ישמע הקריאה בלשון הקדש המקביל בידינו (שו"ת בית העזרי ח"א סי' ס"ד).

ז) בשם יש אומרים שזכור קריאתו מהתורה, והראשון שמצריך לקראה בעשרה בצבור מתוך ספר הוא בעל תרומת הדשן. אין המנהג בדרך כלל לדקדק ולהחשיבה כחיוב מהתורה (עין בשו"ת פעלת צדיק ח"ב סוף סי' צ"ז. עריכת שלחן שם הערה א' וכן מסר הגר"ש מחפוד, וכן שמעתי מהגר"ש קרח והגר"י רצאבי) והוא מכיון שלדעת רב הראשונים ובפרט הרמב"ם אין ענין מצותה לקרא בצבור ולא מתוך ספר. שכן כתב הרמב"ם (מלכים פ"ה הלכה ג') וכן מצות עשה לאבד זרע עמלק שנאמר תמחה את זכר עמלק. ומצות עשה לזכר תמיד מעשיו הרעים וכו' מפי השמועה למדו זכור בפה לא תשכח בלב, שאסור לשכח איבתו ושנאתו. ומצוה זו היא בכל עת ועת כמו שכתב הרמב"ם בספר המצוות מצוה קפ"ט.

נשים בקריאת זכור, וספר תורה מגוה.

ח. מכיון ששאר קהלות ישראל

פרק ב - המשך דיני חידוש אדר, ותענית אסתר

משונכנס אדר

כך משונכנס אדר מרבים בשמחה. שימים אלו היו בהם נסים לישראל (רש"י שם). וכדי להודות ולהכיר

א. אומרים חז"ל (תענית כט.) פשם משונכנס אב ממעטים בשמחה

חַג פְּתַב הַרְמָבָּ"ם (שבִּיתת יו"ט פ"ו י"ז י"ח) חִיב אָדָם לְהִיּוֹת בְּהֵן שְׂמַח וְטוֹב לֵב הוּא וּבְנָיו וְאִשְׁתּוֹ וְכָתַב עַל כָּף, כִּי־צַד הַקְּטָנִים נוֹתֵן לָהֶם וְכו' דְּהֵינּוּ שְׂיֵשׁ לִקְבַע אֶת הַשְּׂמֻחָה בַּפְּעֻלוֹת (וְכַעֲשׂוֹן זֶה תַּרְץ הַגֵּר"פ קַרְח, זי"ר סו"ס תרפ"ו).

כִּי־צַד מְרַבִּים בְּשְׂמֻחָה

ב. וּמָה נִקְרָא 'מְרַבִּים בְּשְׂמֻחָה' בְּאֵר הַגֵּרשׁ"ז אוֹיִרְבֵּךְ (הַלִּיכוֹת שְׁלֵמָה פּוּרִים פ"ח אַרְחוֹת הַלֵּכָה הָעֵרָה 36) שְׂאִין צָרִיךְ לְהִרְבוֹת בַּפְּעֻלוֹת שֶׁל שְׂמֻחָה, אֲלֵא צָרִיךְ לְהִסִּיר מִלְּבּוֹ כָּל דְּאָגָה וְעֵצָב, וְכֵן בְּתִימָן לֹא עָשׂוּ פְּעֻלוֹת מִיַּחַדוֹת מִר"ח אָדָר (עֵינן בְּמַגֵּלַת אֶסְתֵּר יָקָר תַּפְּאֶרֶת עֲמוּד תַּס"א). וּבּוֹדָאֵי שְׁכָל דְּבַר וּמַעֲשֵׂה שְׂרִיבָה אֲצִלוּ אֶת הַשְּׂמֻחָה יֵשׁ בְּזָה מִצְוָה, וְאִפְשָׁר שְׁלַכְךָ לֹא פָּרְטוּ חו"ל בְּאִיזָה אִפְּן יִרְבֶּה בְּשְׂמֻחָה (נִמְוִקֵי אֶרַח חִיִּים ש"א).

זָכַר לְמַחְצִית הַשְּׁקָל

ג. נִהְיָה בְּשָׂאֵר קְהֵלוֹת יִשְׂרָאֵל בְּעֶרֶב פּוּרִים לְתַת צְדָקָה זָכַר לְמַחְצִית הַשְּׁקָל, בְּנֵי אֲשַׁכְּנִז נּוֹתְנִים אוֹתוֹ קֶדֶם מִנְחָה בְּתַעֲנִית אֶסְתֵּר, וּבְנֵי סַפְרָד נּוֹתְנִים קֶדֶם קְרִיאַת הַמְּגִלָּה. וְכָתַב הַרְמָ"א (ס' תרצ"ד סְעִיף א') שְׂמֵאֲחֵר שְׁכַתּוֹב ג' פְּעָמִים "תְּרוּמָה" בַּפְּרָשָׁה, יֵשׁ לְתֵן ג' מְטַבְּעוֹת שֶׁל חֲצֵי שְׁקָל שְׂבָאוֹתוֹ מְקוּם וּבְאוֹתוֹ זְמַן. וּבְנֵי

בְּחֻסְדּוֹ וּבְהַשְׁגָּחַת ה', עָלִינוּ לְשְׂמֻחַ, וְהֵאֱמוּנָה מוֹלִידָה שְׂמֻחָה (וְעֵינן בְּרַפְת מְרַדְכֵי תַחֲלַת פְּרָשַׁת כִּי תְבֵא). וְאוֹמְרַת עַל כָּף הַגְּמָרָא (שָׁם) וְעַל כֵּן מִי שְׂיֵשׁ לוֹ דִּין עִם הַגּוֹי יִשְׁתַּמֵּט מִלְּדוֹן עִמּוֹ בְּחֻדְשׁ אָב שְׂרַעוּעַ הַמְּזֹל, וְיִמְצִיא עֲצָמוֹ לְדוֹן עִמּוֹ בְּחֻדְשׁ אָדָר שֶׁהַמְּזֹל יִצִּיב בְּאוֹתָם יָמִים. מְכָאֵן שְׂיֵשׁ לְהִרְבוֹת בְּשְׂמֻחָה בְּחֻדְשׁ אָדָר (שְׁתִּילֵי זִיתִים ס' תרפ"ו ס"ק ט', מִשְׁנ"ב שָׁם ס"ק ח'). וְזַמַּן רַבּוּי הַשְּׂמֻחָה הוּא בְּכָל הַחֻדְשׁ, וְלֹא רַק עַד פּוּרִים. וְכֵן מִשְׁמַע מִמָּה שְׁכַתּוֹב בְּמַגֵּלָה "הַחֻדְשׁ אֲשֶׁר נִהְפָּךְ לָהֶם מִיָּגוֹן לְשְׂמֻחָה" (חַת"ס, הַגְּהוֹת עַל הַשׁו"ע ס' תַּקנ"א ס"ק ב'). וְיֵשׁ אוֹמְרִים שְׂחֻדְשׁ נִיֶּסֶן אָף הוּא בְּכָלֵל רַבּוּי שְׂמֻחָה (א"ר ס"ק ח ע"פ רש"י, שְׁכַתּב רש"י בְּדַבְּרֵיו פּוּרִים וּפְסַח). [הַרְמָבָּ"ם וְהַשׁו"ע לֹא הֶעֱלוּ ב' הַלְכוּת אֵלוֹ שֶׁל רַבּוּי שְׂמֻחָה, וְדִין עִם הַגּוֹי. וְנִרְאֶה פְּשׁוּט שֶׁהַשְּׂמִיטוֹ דִּין עִם הַגּוֹי מְפַנֵּי שְׂאִינוֹ הַלֵּכָה, אֲלֵא עֵצָה טוֹבָה לְהַצְלִיחַ בְּדִין. וְעַל הַשְּׂמִטָּה רַבּוּי הַשְּׂמֻחָה י"ל מְכִיּוֹן שְׁחֻכְמִים לֹא נִתְּנוּ צְוּוּיִים מַעֲשִׂיִּים לְרַבּוּי הַשְּׂמֻחָה הֵרִי שְׂאִי אִפְשָׁר לוֹמַר שֶׁהַעוֹבֵר עַל כָּף נִכְשָׁל בְּאֶסוּר הַלְּכָתִי, מָה שְׂאִין כֵּן בְּמַעוֹט שְׂמֻחָה שְׂבָאָב, שְׁנִתְּנוּ צְוּוּיִם כִּי־צַד מְמַעֲטִים שְׂאֶסְרוּם בְּתַסְפֶּרֶת כְּבוֹס וְכַדוּמָה, וְלֹא נִתְּנוּ דָגֵשׁ עַל מִצַּב הָרוּחַ אֲלֵא עַל הַפְּעֻלוֹת. וְכֵן בְּשְׂמֻחַת

שֵׁשׁ לְחוּשׁ שִׁיאֲמַר "זֶה לְמַחְצִית הַשְּׁקָל", וּבִכְךָ יִתְקַדֵּשׁ לְבֵית הַמִּקְדָּשׁ, וְיִכּוּל לְבֹא לְיַד מְעִילָה (עֵין שֵׁם טוֹב פ"א הִלְכָה ח' מֵהִלְכוֹת שְׁקָלִים, וְעֵין שו"ת דְּבָרֵי יוֹסֵף ס'י נ"ב שֶׁהֲרַעִישׁ אֶפְלוּ עַל הָאוֹמְרִים "זָכַר לְמַחְצִית הַשְּׁקָל").

סִפְרָד נוֹהֲגִים לְתַן מַחְצִית הַשְּׁקָל לְפִי עֶרֶף מְטַבֵּעַ כֶּסֶף טְהוֹר שֶׁהִיא בְּזִמְנֵי הַמִּקְדָּשׁ. אָבֵל מִפְּיוֹן שְׁמֹנְהָג זֶה לֹא הִזְכֵּר בַּגְּמָרָא וּבְרַמְבַּ"ם, וְכֵן לֹא בְּשִׁלְחוֹן עֶרוּף, עַל כֵּן לֹא נִתְפַּשֵּׁט מִנְהָג זֶה אֶצְלָנוּ [וַיֵּשׁ שְׁנַתְנוּ טַעַם

תַּעֲנִית אֶסְתֵּר

טַעַם לְתַעֲנִית

בּוּ סַכְנָה, אֶפְלוּ אֵין לוֹ אֱלֹא כָּאֵב עֵינַיִם לֹא יִתַּעֲנֶה, וַיִּפְרַע בְּיוֹם אַחֵר שִׁיבְרִיא, וְלִכֵּן דַּעַת הַגֵּר"ח קוֹנִיבְסְקִי (יִשְׁמַח יִשְׂרָאֵל בִּס"ד הָעֶרֶה 40) שְׁמַתָּר לְהַסְתַּפֵּר וּלְהִתְרַחֵץ בְּתַעֲנִית אֶסְתֵּר, וְכֵן מַתָּר לְשִׁמְעַ כְּלֵי זִמְרָה בְּיוֹם זֶה. מֵאִידֶךָ דַּעַת הַגֵּרִי"ש אֶלִישִׁיב (יִשְׁמַח יִשְׂרָאֵל שֵׁם) שֶׁאֵין רְאוּי לְשִׁמְעַ כְּלֵי זִמְרָה, שֶׁאֵף שֶׁהַתַּעֲנִית לֹא בָּאָה עַל הַצְּרוּת, מִכָּל מְקוֹם יוֹם תַּעֲנִית הוּא.

בְּרַפְתַּ עֵנָנוּ

ו. בְּכָל תַּעֲנִית מוֹסִיפִים בְּתַפְלַת עֲמִידָה לֹמַר "עֵנָנוּ". שְׁלִיחַ צְבוּר אָמְרוּ בְּבִרְכָה בְּפִנֵי עֲצֻמָּה בֵּין גּוֹאֵל לְרוּפֵא, וַיִּחַיד בְּשׁוֹמַע תְּפִלָּה, וְאִם שָׁכַח אֵינּוּ חוֹזֵר. וַיֵּשׁ לְשִׁים לֵב שְׁמֹנְהָגְנוּ לְאָמְרוּ לֹא רַק בְּשַׁחְרִית וּמִנְחָה, אֱלֹא אֵף בְּעֶרְבִית שֶׁל לַיִל הַתַּעֲנִית, אַע"פ שֶׁבְּעֶצֶם מַתָּר לְאָכַל בְּעֶרֶב, וְהוּא כְּדִין הַתְּלִמוּד (שַׁבַּת פְּד.) וְהַשְּׁלַחֵן עֶרוּף (ס'י תַקס"ה סְעִיף ג').

ד. נִהְגוּ כָּל יִשְׂרָאֵל לְהִתְעַנּוֹת בְּיוֹם י"ג בְּאֶדְרֵי הַסְּמוּף לְפוּרִים. שְׁבִימִי מְרַדְכִי וְאַסְתֵּר נִקְהָלוּ בְּיוֹם זֶה לְהִלָּחֵם וּלְעַמֵּד עַל נַפְשָׁם, וּמִי שֶׁאֵינּוּ נִלָּחֵם הִיא צָרִיף לְהִתְעַנּוֹת בְּיוֹם זֶה כְּדֵי לְבַקֵּשׁ תַּחֲנוּנִים שִׁיעֲזוּרֵם ה' לְנַקֵּם בְּאוֹיְבֵיהֶם, וּלְמַדּוּ כֵּן מִמִּשְׁהָ רַבְּנּוּ, שֶׁבְּיוֹם הַמְּלַחְמָה עִם עַמְלֶק הַתַּעֲנֶה (שְׁתִּילֵי זֵיתִים ס'י תַרפ"י ס"ק ג' מִשְׁנ"ב ס"ק ב'). וְאֵף שֶׁלֹּא הִזְכֵּר תַּעֲנִית זֶה בְּמִפְרָשׁ בַּגְּמָרָא, מִכָּל מְקוֹם רְמוּז הוּא בַּגְּמָרָא (מַגְלָה ב.) בְּמָה שֶׁאָמְרוּ שִׁי"ג בְּאֶדְרֵי הוּא זִמְנֵי קִהְלָה לְכָל, שְׁמַתְפַּנְסִים בּוּ וַיּוֹשְׁבִים בְּתַעֲנִית וּמִבְּקָשִׁים רַחֲמִים.

חֲמִרַת הַתַּעֲנִית

ה. וּמִכְּיוֹן שֶׁתַּעֲנִית זֶה אֵינָה מִדְּבָרֵי נְבִיאִים, וְאֵינָה מִפְּנֵי הַצְּרוּת שֶׁאָרְעוּ בּוּ, כְּמוֹ שֶׁקִּבְּעוּ צוּמוֹת אַחֲרִים, לְכֵן הִקְלוּ בּוּ לְעַת הַצְּרָף, כְּגוֹן חוֹלָה שֶׁאֵין

ביום התענית ברכות הנהנין, הרי שחטרים ברכות להשלים למאה ברכות שאדם צריך לברך בכל יום, וכדי להשלימה מניח ומברך על התפלין. ועוד שהנחת התפלין מביאה ליראת שמים והכנעה, שהיא תכליתו של יום התענית (שלחן ערוך המקצ"ר סי' ק"ב הערה ל"ב, ועין שם עוד טעם שמצד הדין יש להניח כל היום, ורק משום חשש שאין הגוף נקי מניחים רק בבקר, ובימי התענית שאין אוכלים, אין לחוש לכך). יש הנוהגים להשאר עטופים בתפלין עד אחר קריאת המגלה לא רק בשחרית אלא גם בערבית, משום שנאמר במגלה "ויקר" ודרשו חז"ל זו תפלין.

הקדמת התענית

ט. אם חל פורים ביום ראשון (כמו השנה), הרי שיום י"ג אדר יום התענית חל בשבת, לפיכך מקדימים להתענות ביום חמישי, ועל אף שלהקדים פרענות לא מקדימים, כאן אין אנו מאחרים לפי שאי אפשר לאחרו עד יום ראשון שהרי הוא פורים (שתילי זיתים ס"ק ד'), וכן לא הקדימהו ליום ששי מפני כבוד השבת, שבתענית מארכים בתפלות ותחנונים, וצריך זמן כדי לטרוח בצרכי שבת (משנ"ב ס"ק ג').

(שתילי זיתים שם ס"ק א, עץ חיים דף קנ"ט), [ובני ספרד אומרים משחרית, ובני אשכנז הש"צ משחרית, והיחיד רק במנחה שמו יאחזנו בלמוס, ונמצא שקרן בתפלתו].

חנוך לעינו

ז. נדון מענון שלא מצאתי מי שדן בו מפוסקי חכמי תימן, ילד שהגיע לחנוך אבל אינו מתענה, האם יחנכו לומר ענונו בתפלתו, שאף שמצאנו שמי שאינו מתענה לא יאמר ענונו מכל מקום אפשר שדין זה נאמר במי שחייב לצום ואינו צם, אבל קטן שפטור בכלל מהצום אולי מדין חנוך יש לחנכו לומר ענונו, והשיבו על כך הגר"פ קרח והגר"י רצאבי (שמעתי מפיהם) שאין להם לומר ענונו מכיון שלא צמים. והוסיף על כך הגר"י רצאבי שנוראה שכן המנהג. [ואף שאנו לא אומרים כבני אשכנז "ביום תעניתנו" אלא "ביום התענית הזה", שאף אם לא צם אינו שקרן בתפלתו (עין משנ"ב ס"ת תקס"ה ס"ק ח'), מ"מ מכיון שלא צם הוא לא בכלל ענונו].

תפלין בתענית

ח. בתפלת מנחה מנהגנו להניח תפלין, ובטעם הדבר כתב השתילי זיתים (סי' מ"ו ס"ק ט') מכיון שאין

פָּרָק ג - דִּינֵי קְרִיאַת הַמַּגֵּלָה

לקרא את המגלה בלילה ולשנותה ביום, זכר לנס שהיו זועקים על צרתם ביום ובלילה. [קריאת היום חובה מדברי קבלה, ובלילה מדברי סופרים (תוספות שם) ויש אומרים בהפך (רוקח סי' ש"ג)]

זְמַנָּה

ב. זמן קריאת המגלה בכלל מה ששנינו (מגלה כ:) כל שמצותו ביום כשר כל היום, כל שמצותו בלילה כשר כל הלילה, לפיכך יכול לקרוא מצאת הכוכבים עד עלות השחר, ולא רק עד חצות לילה כבקריאת שמע, ששם חששו שמה יפגע וישכח מלקרוא, אבל במגלה משום חביבותה לא חששו שישכח (שתילי ייתים סי' תרפ"ז ס"ק ב'). וקריאת היום לכתחלה זמנה מהנץ החמה, ואם קרא מעלות השחר יצא, וסוף זמנה, עד שקיעת החמה. אלא שהזריזים מקדימים למצוות וקוראים אותה בערב ובבקר, מיד אחר התפלה.

חֵיּוּב הַמַּגֵּלָה בְּנָשִׁים

ג. אף שקריאת המגלה הוא מצוה

הַקְּדָמָה וְחֵיּוּב קְרִיאַת הַמַּגֵּלָה

א. ביום הפורים אנו זוכים לכמה מצוות חשובות, נעסק בהם ונסדרם אחת לאחת בסיעתא דשמיא בשבועות הקרובים, החל מקריאת המגלה וסעודת פורים, משלוח מנות ומתנות לאביונים, עד להוספת "על הנסים" בתפלה וברכת המזון. השבוע נעמד על מצות קריאת המגלה. נאמר במגלה (ט', כ"ז) "קימו וקבלו היהודים עליהם ועל זרעם להיות עשים את שני הימים האלה ככתבם וכזמנם", ככתבם שתהא המגלה כתובה אשורית, וכן למדונו חכמים שיש לכתבה בדיו ועל קלף, וצריכה שרטוט כתורה עצמה.

מלבד זה אומרת המגלה (שם כ"ח) "והימים האלה נזכרים ונעשים בכל דור ודור וכו' וזכרם לא יסוף מזרעם". ודרשו חכמים (ירושלמי מגלה פ"א ה"א) ענין הזכירה הוא קריאת המגלה, שיש לקרוא בכל שנה ושנה בפורים, הרי שחיובה מדברי קבלה. אלא שהוסיפו חכמים שיש לקרוא פעם נוספת כמאמר רבי יהושע בן לוי (מגלה ד.) חיב אדם

הַכְּנֶסֶת כְּדֵי לְחַנְכֵם גַּם לְמִצּוֹת פְּרוּסוּם הַנֶּס. וּבִלְבָד שֶׁלֹּא יִבְיֵאוּ אֶת הַקְּטָנִים בְּיוֹתֵר שֶׁמִּבְּלָבָלִים דַּעַת הַשּׁוֹמְעִים.

הַפְּאֵת הַמֶּן

ה. פֶּתַח הַרְמ"א (סי' תר"צ סעיף י"ז) נִהְגוּ הַתִּינוּקוֹת לִיצֵר צוּרַת הַמֶּן עַל עֵצִים וְאַבְנִים, וְלִהְיוֹתָן זֶה עַל זֶה לְמַחֲוֹת שְׁמוֹ וְאֵת זָכַר עֲמֶלְק, וְכֵן הִיָּה מְנַהֵג נְפוּץ בְּתִימָן (עֵין מְלוּאֵי מִשְׁנ"ב אוֹצְרוֹת פְּרוּט מְנַהֵגֵי הַקְּהֵלוֹת בְּתִימָן בְּמִנְהַג זֶה). וְכָתַב עַל כֶּף שֵׁם בְּרַמ"א שְׁמֵזָה נִשְׁתַּרְבֵּב שְׁכַמְזִפְרִים הַמֶּן בְּקִרְיַאת הַמְּגֵלָה מִכֵּים וְרוֹקְעִים בְּרַגְלֵיהֶם. וְכָתַב עַל כֶּף הַפּמ"ג שֵׁיִצָּא שְׁכָרִם בְּהַפְסָדִם שֶׁמִּבְּלָבָלִין הִרְבָּה. וְמָה מְאֹד יָפָה יִרְשָׁתֵנוּ שְׁכִידוּעַ לֹא נִכְנָס מְנַהֵג זֶה (כְּמוֹ שֶׁהַשְּׂמִיטוֹ הַשְּׁתִּילִי זִיתִים) מִשּׁוּם חֲשָׁשׁ שֶׁלֹּא יִשְׁמְעוּ אִיזָה תְבוּת כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הַפּמ"ג. וְעוֹד מִשּׁוּם כְּבוֹד בֵּית הַכְּנֶסֶת, שְׁכִידוּעַ קִדְשֵׁת בֵּית הַכְּנֶסֶת הִיָּתָה לְאַבוּתֵינוּ עֶרֶךְ עֲלִיוֹן, שְׂאִין יוֹם בַּשָּׁנָה שְׁפִטוּרִים מְמוּרָא מְקֻדָּשׁ, וְאִף בְּיוֹם זֶה צְרִיף לְשָׁמֹר עַל בֵּית ה' נִהְלַךְ בְּרַגְשׁ, וְאִף אַחֲרֵי קִרְיַאת הַמְּגֵלָה לֹא הָיוּ מְרַעִישִׁים, כִּי אֵין לְהַרְעִישׁ כָּלֵל בְּבֵית הַכְּנֶסֶת, וְהַרוּצָה לְהַרְעִישׁ יִרְעִישׁ אַחֲרֵי הַקְּרִיאָה, מְחוּץ לְבֵית הַכְּנֶסֶת, וְאִף בְּכֶף הִיָּה

שֶׁהַזְּמַן גְּרַמָּא, מִכָּל מְקוֹם נְשִׁים חִיבוֹת בּוֹ, שְׂאִף הֵם הָיוּ בְּאוֹתוֹ הַנֶּס, שֶׁהַגְּזֵרָה הִיָּתָה לְהַשְׂמִיד אִף אֶת הַנְּשִׁים, וְעוֹד הַנֶּס נַעֲשֶׂה עַל יְדֵי אִשָּׁה (אֶסְתֵּר). וְנְשִׁים שְׂאִינָן בְּאוֹת לְבֵית הַכְּנֶסֶת, יֵשׁ לְקִרְאָה לְהוֹן בְּבֵיתָן בְּבִרְכָה תַחֲלָה וְסוֹף, וּמְנַהֵגוּ לְבָרַךְ בְּסוֹף הַקְּרִיאָה אִף לִיחִיד וְלֹא צְרִיף עֲשָׂרָה (לֹא כְּדַעַת הַרְמ"א סי' תרצ"ב סוֹף סְעִיף א'. שְׁלַחַן עֲרוּךְ הַמְּקַצֵּר סי' קכ"ב סְעִיף י"א). וּמִן הַדִּין יֵשׁ עֲדִיפוֹת שְׂאֵת הַבְּרָכוֹת תַּבְּרַךְ אַחַת הַנְּשִׁים, וְתַכּוֹן לְהוֹצִיא אֶת כָּלֵן, שֶׁהִרִי הַקּוֹרָא לְהֵם כְּבָר יִצָּא יְדֵי חוּבַת קִרְיַאת הַמְּגֵלָה ('מוֹעֲדֵי הַשֶּׁם' עֲמוּד י"ג, ו'יִקָּר תַּפְּאֵרַת' עֲמוּד תמ"ח סְעִיף מ"ב). אֲלֵא שֶׁהַמְּנַהֵג הַפְּשׁוּט שֶׁהַקּוֹרָא אִף מְבָרַךְ וּמוֹצִיאֵם יְדֵי חוּבַתָּן (שְׁתִּילֵי זִיתִים סי' תרצ"ב ס"ק ו'). וְגַם הַקּוֹרָא לְאִשָּׁה מְבָרַךְ "עַל מְקָרָא מְגֵלָה", וְלֹא "לְשִׁמְעַע מְגֵלָה" (דְּלֵא כַהֲרַמ"א סי' תרפ"ט סְעִיף ב')

חִיּוּב הַמְּגֵלָה בְּקְטָנִים

ד. מְחַנְכִים אֶת הַקְּטָנִים (כְּבֵן שֶׁשׁ כְּבֵן שְׁבַע) לְשִׁמְעַע קִרְיַאת הַמְּגֵלָה, וְכֵן אֶת הַבְּנוֹת הַקְּטָנוֹת (מִשְׁנ"ב שֵׁם ס"ק ג' שְׁלַחַן עֲרוּךְ הַמְּקַצֵּר סי' קכ"ב סְעִיף ט'), וְאִף שְׁוֹדָאֵי לֹא יִקְשִׁיבוּ וְיִשְׁמְעוּ כָּל תְּבָה מִהַמְּגֵלָה. (כְּמוֹ שֶׁמְחַנְכִים לְבָרְכוֹת אוֹ לְתַפְּלָה, מַעֲט מַעֲט, עֵין דְּרָשׁוּ סי' תרפ"ט הַעֲרָה 7). וּמְנַהֵג טוֹב לְהַבְּיֵאֵם לְבֵית

שְׁקוּרָאִים אֶת הַמַּגְלָה הֵן בְּעֶרֶב וְהֵן בְּבֹקֶר, אוֹלָם אִם קָשָׁה עָלָיו הַתַּעֲנִית (בְּצֵאת הַצּוּם), מִתָּר לְטַעַם פֶּת עַד כְּבִיצָה (54 סְמ"ק). וְאֶכֶלֶת פְּרוֹת וְכִדוּמָה אֶפְלוּ הַרְבֵּה בְּכָלֵל עֲרָאִי הוּא, וְכֵן שְׁתִּיָּה (לֹא מִשְׁקָאוֹת מִשְׁכָּרִים) (מִשְׁנ"ב ס"י רל"ב ס"ק ל"ד ל"ה). וְאֵף נָשִׁים נִכּוֹן שִׁיקְפִידוּ בְּזֶה, וְלִפְחוֹת לֹא יִקְבְּעוּ אֶכֶלֶתוֹ, וְהַמְקֻלוֹת יֵשׁ לָהֶן עַל מָה לְסַמֵּךְ (יִקָּר תַּפְאֶרֶת עֲמוּד תַּמ"ח סְעִיף מ"ב) שֶׁהִבְעֵל אוֹ הָאֵב מִשְׁמֶרֶם שֶׁלֹּא יִשְׁכָּחוּ מִלְקָרָא.

פְּנִיָּה וְשִׁמִּית לֵב

ח. בְּשַׁעַת קְרִיאַת הַמַּגְלָה יֵשׁ לְכַוֵּן לְצֵאת יְדֵי חוּבָה, וְלִהְיוֹת לְהַקְשִׁיב לְכָל מְלָה, וְלִהְיוֹן אֶת מֵהֶלֶךְ הַסְּפֹר, וּמִנְהַגְנוּ פְּשׁוּט שְׂכָל הַצְּבוּר שׁוֹמְעִים וְלֹא אוֹמְרִים עִמוּ בְּלֶחֶשׁ אֵף שִׁישׁ בְּיָדָם מַגְלוֹת פְּשׁוּרוֹת, מִטַּעַם בְּרַב עִם הַדְּרַת מְלָךְ (זֵית רַעֲנָן ס"י תַּרְפ"ט סְעִיף א'). וְאִם בְּאִמְצַע קְרִיאַת הַמַּגְלָה פְּנֵה לְבוֹ לְדַבְרִים אַחֲרִים וְהִסִּיחַ דַּעְתּוֹ, דַּעַת הַגְּרִי"שׁ אֲלִישִׁיב (בְּלִילָה הַהוּא עַמ' 9) שֶׁאִם רוֹאֵה שִׁידוֹ אוֹחֶזֶת עֲדִין בְּמִקּוֹם הַנִּכּוֹן, אוֹ שִׁיּוֹדַע לֹוֹמֵר הֵיכָן אוֹחֶזִים, נִחְשָׁב שְׁמִכּוֹן לְקְרִיאָה וְיוֹצֵא יְדֵי חוּבָה (וְכֵן כָּתַב בְּשׁו"ת אֶרֶץ צְבִי ס"י מ"ה). וְאִם הִסִּיחַ דַּעְתּוֹ לֹא יִצָּא יְדֵי חוּבָתוֹ. וְלִדַּעַת הָאוֹר לְצִיּוֹן (ס"י נ"ד סְעִיף ח') יִצָּא וְהִבִּיא רְאִיָּה

מִצַּר וּמוֹנַע מֵהָר"י יִצְחָק הַלּוֹי רֶאָב"ד תִּימָן בְּטַעֲנָה שְׁאִין בְּפִיצוּצִים מִשׁוּם שְׁמִחָה יְהוּדִית (אִישׁ יְמִינֵי ח"ג עמ' תַּקצ"ה).

וְכֵן בְּשֶׁאֵר מֵאֲרַעוֹת כְּגוֹן שְׁמִחַת חֲתָן אִין מִנְהַגְנוּ לְזַרֵּק סְכָרִיוֹת, מִשׁוּם כְּבוֹד בֵּית הַכְּנֶסֶת, וְלֹא אוֹכְלִים וְשׁוֹתִים בוֹ, וְלֹא מְטִילִים אוֹ מְשִׁיחִים בוֹ, וְכֵן אֲשֶׁרֵי עֵין רֵאֲתָה הַקְּפוֹת שְׁמִחַת תּוֹרָה הַנַּעֲשֶׂה תוֹךְ גְּלָה בְּרַעְדָּה בְּסֻדָּר מוֹפְתֵי בְּרִקּוּד עֶקֶב בְּצַד אֲגוּדֵל. וּמָה יָפָה לָנוּ שְׁזַכִּינוּ לְהִיּוֹת עֲנָפִים לְשָׂרְשִׁים חֲשׁוּבִים כְּאֵלוֹ, שְׁנִזְכָּה לְשִׁמְר הַנְּהַגָּה זוֹ גַּם לְפִרוֹתֵינוּ.

בֵּית הַכְּנֶסֶת בְּרַב עַם.

ו. מִצְוָה לְקִרְוֹתָה בְּבֵית הַכְּנֶסֶת וּבְרַב עַם דְּהֵינּוּ בְּצְבוּר גְּדוֹל, שְׁבִבֵית הַכְּנֶסֶת הוּא מְקוֹם הַדְּרַת מְלָךְ, וּבְכַף שְׁמֵתֶאֱסָפִים עֲשָׂרָה מְקִימִים מִצְוֹת פְּרִסוּמֵי דְנִיֶּסָא בְּהַדּוּר. וְכַתְּבֵיהֵן רִ"ן (עַץ חַיִּים דף קס"ג) בְּעֶרֶב פּוּרִים תְּהִיִּינָה רְגִלְיוֹ קְלוֹת כְּאֵילוֹת לְבוֹא לְבֵית הַכְּנֶסֶת לְהַתְּפַלֵּל מִנְחָה וְעֶרְבִית, שֶׁשׁ וְשִׁמַּח בִּישׁוּעַת אֲלִידָנוּ, וְיִלְבַּשׁ בְּגָדֵי שְׁשׁוֹן תַּפְאֶרֶת וְיִקָּר, לְכַבּוֹד הַיּוֹם וְלְכַבּוֹד מִצְוֹת קְרִיאַת הַמַּגְלָה.

אֶכֶלֶה קֶדָם הַקְּרִיאָה

ז. יֵשׁ לְהַקְפִּיד שֶׁלֹּא לְאָכַל קֶדָם

בישיבה (שתילי זיתים סי' ח' ס"ק ב', שו"ע המקצר סי' קכ"ב סעיף י"ב). לא כדעת המשנה ברורה סי' תר"צ ס"ק א', שיש לעמד בברכות יש שנהגו שהחזן עומד ופניו כלפי הצבור, כדי שתהא קריאתה כאגרת הנקראת לקהל (וכן נהג מהר"ח כסאר, מהר"ש קלאזן). ויש שנהגו לקרא ופניהם כלפי ההיכל כקריאת התורה (וכן נהגו מהר"י צוברי מהר"י אלשיך, עטרת זהב פרק ה' סעי' ל"ו). ויש שמסרו שלא יקפידו על המקום אלא הכל פרקטי, לפי הענין.

ברכות המגלה

ב. בלילה מברך קדם קריאתה שלש ברכות "על מקרא מגלה", "שעשה נסים", ו"שהחיינו", ואחרי קריאת המגלה מברך "האל הרב את ריבנו". ואף בקריאת היום מברך כן, אלא שאינו חוזר לברך "שהחיינו", שהרי ברך שהחיינו על מצוות הקריאה אתמול (רמב"ם פ"א הלכה ג') ומנהג בני אשכנז לחזור ולברך שוב שהחיינו בקריאה של יום, לפי שקריאת יום חשובה מקריאת הלילה (רמ"א סי' תרצ"ב סעיף א'). ויש המתחסדים על פי דברי השל"ה לכון בברכת שהחיינו גם על שאר מצוות היום משלוח מנות וסעודת פורים (שתילי זיתים סי' תרצ"ב ס"ק א', סדור כנסת

נפלאה, מהשומע ששמע לשון הקדש יצא אף שאינו מבין הלשון, והרי ודאי טרוד במחשבתו בדברים אחרים, ואעפ"כ יצא. ואם לא שמע אפלו מלה אחת מחמת הפרעה וכדומה, צריך להשלים מייד מה שחסר ולקרא עד מקום שאוחז עתה הבעל קורא, שאם חסר אפלו תבה אחת לא יצא ידי חובתו, וכן אם ישלים אותה תבה שחסר ויחזור להיכן שאוחז הבעל קורא קריאתו, למפרע, לא יצא.

קריאה כמבטא

ט. לכתחלה יש לשמע קריאת המגלה על פי מסרת אבות, וכן כתב האור לציון (פרק נ"ד הלכה ה') שעל בני תימן לקרא לעצמם, אולם אם הזדמן לשמע ביום, בקריאת לפי מנהג אשכנז שמברכים גם שהחיינו ביום, אין לענות אמן על כך, שלדעת הרמב"ם אינו חוזר ומברך שהחיינו בקריאת המגלה ביום (עטרת זהב דף צ"ב, בשם הגרי"ש אלישיב ולא דמי לענות אמן על הלל בראש חדש, שכאן יש הפסק מהברכה לקריאה).

עמידת הקורא

א. הקורא את המגלה יכול לקראתה לכתחלה בין בישיבה בין בעמידה, ואף את ברכות המגלה יכול לברכם

תקנה זו, משום שבכל המגלה לא נזכר שמו יתברך, וכדי להזכיר שהכל בהשגחת ה' עלינו, תקנו פתיחה זו (עריכת שלהן סי' תרצ"ב הערה א'). ומה שאין במגלה אזכרות, כתב המרדכי (הובא במשנ"ב סי' של"ד ס"ק ל"ח) מפני שנתן להכתב בדתי פרס ומדי, ובידם שם השם יכול להגיע לידי בזיון. ויש אומרים שכל מקום שמזכר במגלה המלך סתם, מרמז על מלכו של עולם (אסתה רבה פ"ג אות י') וכותבים את הפתיחה הזאת על קלף נפרד מהמגלה, וכותבים שם גם את הברכות ונסח ארור המן וכו'.

ברוך וארור

ד. נאמר בירושלמי (פרק ג' הלכה ז') צריך שיאמר ארור המן ברוך מרדכי וכו'. אמר רבי פנחס וצריך שיאמר וגם חרבונה זכור לטוב. וע"כ נהגו לומר אחרי ברכה אחרונה נסח זה ג' פעמים, החזן פסקה והצבור משיב בפסקה, ואח"כ מהפכים הסדר, כמובא בסדורים. ומזכירים את חרבונה לפי שעל ידו נתלה המן, שאחרי שאחשורוש שב מפעסו מגנת הביתן אמר לו חרבונה (פרק ז' פסוק ט') "הנה העץ אשר עשה המן למרדכי" שהנה עוד רעה עשה המן, שהכין עץ לתלות את מרדכי אוהבו של המלך שהציל את המלך מסם

הגדולה עמ' ת"ר. שו"ע המקצר סי' קכ"ב סעיף י"ז), ושיש הרבה לפקפק ולומר שכל דברי השל"ה נאמרו למנהג בני אשכנז שמברכים שהחינו ביום, שהרי מצוות אלו ביום, אבל האף יברך שהחינו בלילה ויוצא את המצוות שעדין עתה בלילה לא הגיע זמנם. ואכן נראה מנהג הפלל שלא מכוונים על כך, שהרי בשביל לקיים זאת צריך גם כונת משמיע הברכה, והיה לו להכריז שמוציא ידי חובה אף עבור משלוח מנות וסעודת פורים. ועוד שלא מצינו בגמרא, ברמב"ם ובשו"ע ענין זה, ואף מהרי"ץ השמיטו, אף שהביאום המג"א והחמדת ימים, ודרכו להביא דבריהם, אלא ודאי נראה שמכיון שחז"ל לא חדשו שהחינו על מצוות אלו. והטעם הדבר כמו שכתב המג"א מכיון שיש יכול לקיים מצוות משלוח מנות וסעודה בכל שבת ויום טוב, הרי שאין שיה לברך עליהם שהחינו. (עין מג"א ס"ק א', ועין עוד שו"ת אדני פז ח"ד סי' פ"ב אות ו').

פתיחת "חסדי"

ג. הנהיגו קדמוננו שקדם קריאת המגלה בין בקריאת הלילה בין בקריאת היום לפתח בשבח והודאה בפסוקים וחלקי פסוקים לפרסם נסיו וחסדיו יתברך לכל. וטעם

י"ז). וְכַתַּב הַמְשַׁנֵּ"ב (סי' תר"צ ס"ק נ"ו) שְׁפוּשְׁטוֹ וּמִנִּיחוֹ דָּף עַל דָּף. וְכֵן מִנְהַג □ ג שָׂאָר קְהֵלוֹת יִשְׂרָאֵל וְחֶלֶק מִבְּנֵי תִימָן (ק"ק דאמר רדאע ירים שרעב ועוד, עטרת זהב פ"ה סעיף ל"ג), וּמִנְהַג רַבִּים מִקַּ"ק תִּימָן לִפְשֵׁט וּלְהַנִּיחוֹ פְּשׁוּט כִּף שִׁירָד לְצַד הַקְּרָקַע עַד גְּמַר הַקְּרִיאָה (רביד הזהב בהגהות השלחן ערוך, שלחן ערוך המקצר סי' קכ"ב סעיף י"ב). אָבֵל הַשּׁוֹמְעִים לֹא נוֹהֲגִים לִפְּוֹשְׁטָה (ובני ספרד נהגו אף הַשּׁוֹמְעִים לִפְּוֹשְׁטָה). וְכֵן נִקְרָאת כְּאֶגְרַת שְׁנוֹהֲגִים לְקִרְוֹתָהּ מִבְּלֵי לְהַפְסִיק בֵּין פְּסוּק לִפְּסוּק וְלֹא בֵּין פְּרֻשָּׁה לִפְּרֻשָּׁה אֶפְלוּ כִּדֵּי נְשִׁימָה, (לא כדעת המשנ"ב סי' תר"צ ס"ק כ"ב, שְׁפָדֵי נְשִׁימָה מִפְּסִיק). וְכִשְׁרוּצָה לְהַפְסִיק לְנֶשֶׁם, מִפְּסִיק בְּטַעַם הַמַּעֲמִיד הָאֲחֵרוֹן בִּפְּסוּק (ע"ז חיים קס"ו, וְיִצְבֵּר יוֹסֵף בַּר ח"ג פכ"ו סימן א'). וּמִנְהַגְנוּ לְקַרְא אֶת הַמְּגִלָּה בְּנְעִימָה עֲרֵבָה בְּדַקְדוּק אוֹתוֹתֶיהָ וּטְעָמֶיהָ, אֶפְלוּ שְׁמַגִּיעַ לְעַנְיָנִים עֲצוּבִים, וְלֹא כְּמִנְהַג בְּנֵי אֲשַׁכְּנֹז לְקַרְאוּ בְּנְעִימַת אֵיכָה (שו"ע המקצר סעיפים י"ב י"ג). מִכָּל מְקוֹם אִם טָעָה בְּקִרְיָאתָהּ אוֹ לֹא דִקְדַק לְקִרְוֹתָהּ בְּטְעָמֶיהָ, כָּל שְׁלֹא שָׁנָה מִשְׁמַעוֹת הָעֲנִין אֵין מִחֲזִירִין אוֹתוֹ (יקר תפארת עמ' תמ"ח).

הַפְּסוּקִים שְׁאוּמְרִים הַצְּבוּר

ז. כְּתַב הָרַמְ"א (סי' תר"צ סעיף י"ז)

הַמּוֹת. נִהְגוּ רַבִּים שְׂאֵת הָאָרוּרִים אוּמְרִים בְּמֵהִירוֹת וּבְחַפְזָה, וְאֵת הַבְּרוּכִים בְּנַחַת וּבְשִׁמְחָה.

עֲשֻׂרַת בְּנֵי הָמָן

ה. הַקּוֹרֵא צְרִיף לְקַרֵּא שְׁמוֹת עֲשֻׂרַת בְּנֵי הָמָן, וְאֵת הַמְּלָה עֲשֻׂרַת בְּנִשְׁמִימָה אַחַת, וְנִהְגוּ לְהַקְדִּים וּלְהוֹסִיף גַּם לְאוֹתָהּ נְשִׁימָה אֶת הַמְּלִים "חֲמֵשׁ מֵאוֹת אִישׁ" לְהוֹדִיעַ שְׁכַלְמֵם נִהְרְגוּ וְנִתְּלוּ כְּאַחַד, שְׁבִיּוֹם י"ג בְּאֶדְרָת נִתְּלוּ כָלֵם כְּאַחַד. אָבֵל אֶת הָמָן תָּלוּ כְּבָר שָׁנָה קִדְּם בְּיוֹם שְׁנֵי שָׁל פְּסַח בְּמִשְׁתָּה הַיּוֹם וּמָה שְׁנִהְגוּ לְהִתְחַיֵּל כְּבָר מִחֲמֵשׁ מֵאוֹת אִישׁ, לְפִי שְׁעֲשֻׂרַת בְּנֵי הָמָן הָיוּ שְׂרֵי חֲמֵשִׁים עַל חֲמֵשׁ מֵאוֹת אִישׁ הִלְלוּ, דִּהְיִנוּ כָּל אֶחָד מֵהַבְּנִים הָיָה מִמֶּנָּה עַל חֲמֵשִׁים אִישׁ. וְכָל דִּין בְּנִשְׁמִימָה אַחַת אֵינוֹ מְעַכֵּב שְׂאֵם שָׁהָה וְנֶשֶׁם בֵּין בְּאַנְסֵי בֵּין בְּמִזִּיד יִצָּא יָדֵי חוּבְתוֹ. וּמִי שְׁנִשְׁמִיתוֹ קִצְרָה, טוֹב יוֹתֵר שִׁיתְחַיֵּל בְּנִשְׁמִימָה אַחַת רַק אֶת שְׁמוֹת עֲשֻׂרַת בְּנֵי הָמָן, שְׁמֹן "חֲמֵשׁ מֵאוֹת אִישׁ" אֵינוֹ אֶלֶא מִנְהַג.

קְרִיאָתוֹ כְּאֶגְרַת

ו. מִנְהַג כָּל יִשְׂרָאֵל שֶׁהַקּוֹרֵא קוֹרֵא וְכָל דָּף שְׁמַסִּים לְקַרְאוּ אֵינוֹ גּוֹלְלוֹ כְּסִפֵּר תוֹרָה אֶלֶא פּוֹשֵׁט כְּאֶגְרַת לְהִרְאוֹת הַנֶּס (שו"ע סי' תר"צ סעיף

שְׁבִמְגֵלָה "כִּי מְרַדְכֵי הַיְהוּדִי", יְכוּל הַחֲזוֹן לְכַרֵּךְ אֶת הַמְּגֵלָה לְפָנֵי בְרָכָה אַחְרוֹנָה, מִבְּלֵי לְהַטְרִיחַ אֶת הַצְּבוּר בְּשִׁתְיָקָה. (וַיִּצְבֹּר יוֹסֵף בַּר ח' ג פכ"ו ס"ה, זֵית רַעְנָן ס"ק י"ב).

טלטול המגלה בשבת

ח. בְּשֶׁבֶת מֵתָר לְטַלְטֵל אֶת הַמְּגֵלָה, שְׁהָרִי מֵתָר לְקִרוֹת בָּהּ, וּמִכָּל מְקוֹם שְׁחָל פּוּרִים בְּיוֹם רֵאשׁוֹן אֵין לְהֵבִיא בְּשֶׁבֶת אֶת הַמְּגֵלָה לְבֵית הַפְּנִסָּת, מִשּׁוּם אֲסוּר מִבֵּין מִשְׁבֶּת לְחַל, וְלִכֵּן מֵאַחֲרֵים תְּפִלַּת עֶרְבִית כְּדִי שְׁיִסְפִּיקוּ לְהַבְדִּיל בְּפָה בְּאַמִּירַת "בְּרוּךְ הַמְּבַדִּיל", וּבִכְךָ יוּכְלוּ לְהֵבִיא אֶת הַמְּגֵלָה. וּמִי שֶׁלֹּא יְכוּל לְהִמָּתִין יְכוּל לְהֵבִיא בְּשֶׁבֶת עַל דַּעַת לְקֹרֵא וּלְלַמֵּד בְּמִגְלָה בְּשֶׁבֶת עֲצֻמָּה, וּבִכְךָ אֵין אֲסוּר הַכְּנָה. וְלְהַתְּכוּנֵן בְּקִרְיַאתָהּ בְּשֶׁבֶת, אֵין בּוֹ מִשּׁוּם אֲסוּר הַכְּנָה (ש"ש"כ פָּרָק כ"ח סְעִיף צ"ב).

נגיעה במגלה ונפילתה

ט. כְּתָבוּ הַפְּסוּקִים שְׁמִכְיוֹן שִׁישׁ לְמִגְלָה כָּל דֵּינֵי סֵפֶר תּוֹרָה, טוֹב שֶׁלֹּא לְנָגַע בְּקִלְפֵהּ, אֶלֶּא לְאַחַר נְטִילַת יָדַיִם, שְׁמָא נִגַע בְּמְקוֹם מְטָנֵף (שְׁתִּילֵי זֵיתִים ס"ה קמ"ז ס"ק א', מִשְׁנ"ב ס"ק ד'). אֲמַנְם הָעוֹלָם לֹא מְקַפֵּיד בְּדַבָּר, וּבִפְרָט לְמִנְהַגְנוּ שְׁאֵין הַפְּהַנִּים נוֹטְלִים

נוֹהֲגִים לומר אַרְבַּעַה פְּסוּקִים שֶׁל גְּאֻלָּה בְּקוֹל רֶם, אִישׁ יְהוּדִי, וּמְרַדְכֵי יִצָּא, לְיְהוּדִים הֵיטָה אֹרְהָ, כִּי מְרַדְכֵי הַיְהוּדִי, וְהוֹסִיף הַשְּׁתִּילֵי זֵיתִים (ס"ק ל"ח) וְאָנּוּ נוֹהֲגִים לומר גַּם פְּסוּק וְיִתְלוּ. וְהִטְעַם שֶׁהוֹסִיפוּ פְּסוּק זֶה, מִשּׁוּם שְׁנֵאָמַר "בְּאֵבֶד רְשָׁעִים רָנָה" (מְהָר"י וּוְנָה). הָרִי שְׁמִנְהַגְנוּ שֶׁהַצְּבוּר אֹמְרִים בְּקוֹל רֶם סָף חֲמִשָּׁה פְּסוּקִים. כְּתָב הָאֲבוּדְרָהּ טַעַם קְרִיאַת הַפְּסוּקִים בְּקוֹל רֶם, הֵם כְּדִי לְהַרְבּוֹת שְׁמִחָה בְּלֵב הַיְלָדִים, וּכְדִי לְעוֹרֵר דַּעַת הַשּׁוֹמְעִים. וְכְתָב הַרְמ"א שֶׁם שֶׁהַחֲזוֹן חוֹזֵר וְקוֹרֵא אוֹתָם. וּמִנְהַג רַבִּים מְקַהְלוֹת תִּימָן שֶׁהַחֲזוֹן קוֹרֵא אוֹתָם תַּחֲלָה וְאַחַר כֵּךְ הַצְּבוּר (ש"ת"ז ס"ק י"ב, וְכ"כ מְהָרִי"ץ בְּעֵץ חַיִּים דף קס"ד). וּמִנְהַגְנוּ עַדִּיף מִכְּמָה טַעַמִּים א. מִכְּיוֹן שֶׁקְרִיאַת הַצְּבוּר הִיא מְנַהֵג הָרִי שִׁישׁ לְהַקְדִּים קְרִיאַת הַחֲזוֹן שֶׁהוּא הָעֵקֶר (כְּמוֹ שְׁבַעֲלִית שְׁשִׁי שֶׁל הַיְלָדִים מְקַדִּימִים אֶת הַמוֹצֵיא יְדֵי חוֹבָה, לְקִרְאָתָם) ב. בְּכֵךְ שֶׁהַחֲזוֹן מְקַדִּים נִכְרַ שֶׁהַצְּבוּר יוֹצֵא בְּקִרְיַתּוֹ, מִכְּיוֹן שֶׁכְּבָר קְרֵאוּ יֵשׁ לְחוֹשׁ שֶׁלֹּא מִתְּכוּנִים לְצֵאת מְקִרְיַתָּם. ג. שֶׁלֹּא יִתְנוּ דַּעַתָּם לְחִזְרַת הַחֲזוֹן ד. אִם הַצְּבוּר קוֹרֵא תַּחֲלָה, הָרִי שְׁצָרִיכִים לְכוֹן שֶׁלֹּא לְצֵאת עַל יְדֵי עֲצָמָם, שְׁהָרִי אֵין לְפָנֵי כָּלֵם מְגֵלָה כְּשֶׁרָה. ה. שְׁבִכְךָ שֶׁהַצְּבוּר חוֹזְרִים עַל הָאֲחֲרוֹן

אֲלֵי־שֵׁיב (אֲשֶׁר־י אֵשׁ ח"ג פָּאָר מ"ג סְעִיף מ') שְׁאִין צְרִיף לְהַתְעַנּוֹת. וּנְכוֹן שְׁיִתֵּן צְדָקָה כְּפִי נְדָבַת לְבוֹ (מוֹעֲדֵי הַשָּׁם, עֲמוּד י"ב).

יְדִיָּהֶם לְבִרְכַּת כְּהֻנִּים, וְסוּמְכִים עַל נְטִילַתָּהּ בְּבִקְרָה, אִם כֵּן כ"ש וּה"ה לְקִרְיַת הַמְּגִלָּה אַחַר הַתְּפִלָּה. אִם נִפְלָה הַמְּגִלָּה דַּעַת הַגְּרִי"שׁ

פָּרָק ד - תְּפִלָּה, וְסִעוּדַת פּוּרִים

פּוּרִים שְׁחָל בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת

ב. אִין מְבַדִּילִין אֶלָּא אַחַר קְרִיאַת הַמְּגִלָּה, לְהִרְאוֹת שְׁאִין הַשַּׁבָּת עָלֵינוּ כְּמִשְׁא, וּמְנַהֲגֵנוּ לְהַמְתִּין לְאַחַר הַקְּרִיאָה גַם עִם בְּרַכַּת "מְאוּרֵי הָאֵשׁ", וּמְבַדִּילִים בְּבֵתִים כְּבִשְׂאָר מוֹצָאֵי שַׁבָּתוֹת וַיֵּשׁ שְׁנוּהֲגִים לְהַקְדִּים בְּרַכַּת "מְאוּרֵי הָאֵשׁ", לְקִרְיַת הַמְּגִלָּה, כְּדִי שְׁלֵא יִהְיֶה מִן הָאוּר בְּלֵא בְּרַכָּה (ע"ץ חיים דף קס"ד: וְעִין שְׁתִּילֵי זֵיתִים ס"י תרצ"ג ס"ב ק"ב). וּלְפִי מְנַהֵג זֶה כְּשֶׁמְבַדִּיל אַחַר כֶּף בְּבֵיתוֹ, בְּנֵי הַבַּיִת שְׁלֵא שָׁמְעוּ בְּבֵית הַכְּנֻסַת יְבָרְכוּ לְעֶצְמָם "מְאוּרֵי הָאֵשׁ", וּמַעֲקֹר הַדִּין יִכּוֹל בְּעַל הַבַּיִת לְהוֹצִיאֵם גַּם בְּבִרְכַּת "מְאוּרֵי הָאֵשׁ".

קְרִיאַת הַתּוֹרָה

ג. בַּתְּפִלַּת שְׁחִרִית אַחַר תְּפִלַּת עֲמִידָה, מוֹצָאִים סֶפֶר תּוֹרָה, וְקוֹרְאִים בּוֹ בְּפִרְשַׁת "וַיָּבֵא עֲמֶלֶק", וְאַף שְׁאִין בּוֹ אֶלָּא תִשְׁעָה פְּסוּקִים, וְהַדִּין שְׁאִין קוֹרְאִים בַּתּוֹרָה פְּחוֹת מִעֲשָׂרָה פְּסוּקִים, מְכַל מְקוֹם מִפְּנֵי

סֵדֶר קְרִיאַת מְגִלָּה

א. הֵן בַּתְּפִלַּת עֲרַבִּית וְהֵן בַּתְּפִלַּת שְׁחִרִית אַחֲרֵי שְׁמִסְיָמִים "עָלֵינוּ לְשַׁבָּח" קוֹרְאִים אֶת הַמְּגִלָּה, כֶּף מְנַהֵג הַבְּלָדִי. וּמְנַהֵג הַשְּׂאֲמִי בְּעֶרֶב לּוֹמֵר אַחֲרֵי תְּפִלַּת עֲמִידָה חֲצִי קְדִישׁ, וְאַחַר כֶּף קוֹרְאִים אֶת הַמְּגִלָּה, וְאוֹמֵר "וְאַתָּה קְדוֹשׁ" וְגו', וְאַחַר כֶּף קְדִישׁ תִּתְקַבֵּל וְכו' כְּמוּבָא בְּסִדּוּרִים. וְטַעַם שְׁנֵהֲגוּ לּוֹמֵר 'אַתָּה קְדוֹשׁ' מִכִּיּוֹן שְׁשִׁמְכוּ חֲכָמִים שְׁיֵשׁ לְקִרְאַת הַמְּגִלָּה בַּיּוֹם וּבְלִילָה עַל הַפְּסוּק (תְּהִלִּים כ"ד, ג') "אֱלֹהֵי אֶקְרָא יוֹמָם וְלַיְלָה תַעֲנֶנָּה, לִילָה וְלַיְלָה דְּוַמְיָה לִי", וְסִמּוּף לּוֹ נֶאֱמַר "וְאַתָּה קְדוֹשׁ יוֹשֵׁב תְּהִלּוֹת יִשְׂרָאֵל". וּבְשְׁחִרִית קוֹרְאִים מִיַּד אַחַר קְרִיאַת הַתּוֹרָה לְפָנֵי וּבֵא לְצִיּוֹן בְּעוֹד שֶׁהַסֶּפֶר עַל הַתְּבָה (עִין ס"י תרצ"ג סְעִיף ד', עִין הַחַיִּים דף קס"ו) וְאִין חוֹלְצִים הַתְּפִלִּין עַד אַחַר קְרִיאַת הַמְּגִלָּה שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ "וַיִּקְרָ" וְדָרְשׁוּ חֲכָמִים זֹו תְּפִלִּין, וַיֵּשׁ שְׁנוּהֲגִים כֵּן גַּם בְּלִילָה, כִּיּוֹן שְׁקִימ"ל לִילָה זְמַן תְּפִלִּין.

נסים כשם שעשה לאבותינו בימים
ההם בזמן הזה ומשמע מדבריו
שאינו ממשיך לומר 'בימי'. לא
אומרים בו הלל, על אף שאין יותר
מתאים להלל ולהודות מיום כהיום
הזה, שבו נגזר להשמיד ולהרג ביום
אחד, הגמרא (מגלה י"ד). מבארת
מפני מה אין אומרים הלל, שאכן
באמת המגלה עצמה היא ההלל
של יום זה, שעל ידי קריאתה אנו
מפרסמים את גדל הנס ומשבחים
לה' על שהצילנו.

תחפושות

המה שנהגו ללבש פרצופים בפורים
להרבות השמחה. לא נהגו אצלנו,
אלא שבזמננו נתפשט מנהג זה גם
בקהלותנו, ויש להמנע להלביש את
הילדים בגדי בנות, וכן להפך, וכן
יש להמנע מתחפושות של רשעים
וכדומה, וכן להקפיד על רצינות
בשעת התפלה, ששמחת פורים לא
נועדה לקלות ראש והוללות, כמו
שכתב השתילי זיתים (סי' תרצ"ה ס"ק
י"א) שאין חלוק בשטות בין פורים
לשאר הימים.

חובת סעודת פורים.

ו. קבעו לנו חכמים לקים ולהרבות
בסעודת פורים שנאמר (עמ ט', כ"ב)
"לעשות אותם ימי משתה ושמחה",

שנגמר ענין הקריאה אין קפידה. וכן
מרמז לנו שכל זמן שעמלק קים אין
השם שלם ואין הכסא שלם שנאמר
(שמות יז, טז): "כי יד על כס י-ה
מלחמה לה' בעמלק מדור דר". ופרש
רש"י: "נשבע הקב"ה שאין שמו
שלם ואין כסאו שלם עד שימחה
שמו של עמלק כלו". ומנהג השאמי
כדי להשלים לעשרה פסוקים לחזר
על הפסוק האחרון. (ראה למהר"י
צוברי, אגרת הפורים עמ' קנ"ט, שהאריך
בזה).

עוד מסדר התפלה

ד. אין נופלים על פניהם, לפי שיום
זה כעין יום טוב. ואין אומרים
"למנצח וגו' ביום צרה", שפורים
אינו יום צרה. ובהוצאת ספר תורה,
אין אומרים "אל ארך אפים", לפי
שהוא תחנה כנפילת פנים כל זה
בן בי"ד ובין בט"ו באדר. ומוסיפים
ביום פורים עצמו לומר "על הנסים"
בברכת הודאה, ואם שכח לאמרו,
אם נזכר לאמרו קדם שחתם ברכת
"הטוב שמך" חוזר ל"על הנסים",
ואם חתם אינו חוזר, שכל ענין
שאין בו קרבן מוסף אינו חוזר וכן
בברכת המזון אומרים "על הנסים"
בהודאה, ואם שכח אינו חוזר ויכול
להזכיר ב'הרחמן', ועין מהרי"ץ בעץ
חיים שכתב לומר הרחמן יעשה לנו

פֶּסַח, כְּמוֹ שֶׁתִּקַּן מִשָּׁה רַבֵּנוּ (פְּסָחִים ו). לְעֵסֶק בְּהַלְכוֹת הַחֹג שְׁלוֹשִׁים יוֹם קָדָם, וְהָרִי בְּפוּרִים הוּא שְׁלֹשִׁים יוֹם קָדָם הַפֶּסַח.

זְמַן הַסְּעוּדָה

ח. כְּתַב הָרַמ"א (שֵׁם סְעִיף ב') וְנוֹהֲגִים לַעֲשׂוֹת סְעוּדַת פּוּרִים לְאַחַר מִנְחָה, וּמִתְפַּלְלִים מִבְּעוֹד הַיּוֹם גָּדוֹל, וְיֵשׁ לַעֲשׂוֹת רַב הַסְּעוּדָה בַּיּוֹם, וְלֹא כְּמִי שֶׁנּוֹהֵג לְהִתְחִיל סְמוּךְ לַחֲשֻׁכָה, וְעוֹשֶׂה עֵקֶר הַסְּעוּדָה בְּלֵיל ט"ו. יֵשׁ הַמְּקַדְיָמִים הַסְּעוּדָה לְפָנֵי חֲצוֹת כְּדָרֵךְ שֶׁעָשְׂתָה אֶסְתֵּר (עַץ חַיִּים שָׁם, יְקָר תּוֹפְאָרֶת עַמ' ת"נ, שו"ע הַמְּקַצֵּר ס"ק כ"ג הָעֵרָה י"ג, וְכֵן הוּא ע"פ הַקְּבָלָה).

אֲסוּר מְלֹאכָה

ט. נֶאֱמַר בְּמַגְלָה בַּתְּחִלָּה (ט', י"ט) "שְׁמַחָה וּמְשִׁתָּה יוֹם טוֹב", וּלְבַסּוּף נֶאֱמַר (ט', כ"ב) לַעֲשׂוֹת אוֹתָם יְמֵי מְשִׁתָּה וּשְׁמַחָה, וְאֵלוּ יוֹם טוֹב לֹא נֶאֱמַר, שֶׁמִּתְחִילָה רָצוּ לַעֲשׂוֹתוֹ יוֹם טוֹב וְלֹאסְרוֹ בַּעֲשִׂית מְלֹאכָה, אֲלֵא שֶׁהָעַם לֹא קִבְּלוּ עֲלֵיהֶם גַּם אֲסוּר מְלֹאכָה (שְׁתִּילֵי זִיתִּים ס"י תרצ"ו ס"ק א'), אֲלֵא שֶׁאַחַר זְמַן נִתְקַבַּל בְּמִנְהַג, וְנִחְשַׁב הַדָּבָר בְּכֹלל דְּבָרִים הַמְּתָרִים וְאַחֲרֵים נִהְגוּ בָּהֶם אֲסוּר, וְאֵי אֲתָה רִשְׁאֵי לְהִתְיָרֵם (ב"י שָׁם), וְהָעוֹשֶׂה

מִפְּנֵי שְׁבִינֵס פּוּרִים הָיְתָה גְזֵרָה עַל הַגּוֹף, לְהַשְׁמִיד לְהַרְגֵּוּ וּלְאַבֵּד, שֶׁהוּא בְּטוֹל מְשִׁתָּה וּשְׁמַחָה, לְכַף קִבְּעוֹ לַהּוֹדוֹת לָהּ עַל יְדֵי סְעוּדָה (שְׁתִּילֵי זִיתִּים ס"י תר"ע ס"ק ד'). וּבְסְעוּדָה אַחַת יוֹצְאִים (רַמ"א ס"י תרצ"ה בַּפְּתִיחָה). וּסְעוּדַת פּוּרִים שֶׁעָשְׂתָה בְּלֵילָה לֹא יֵצֵא יְדֵי חוֹבָתוֹ (רַמְבַּ"ם פ"ב הַלְּכָה י"ד). [וְעַכְפֹּ"ג גַּם בְּלֵילָה טוֹב שְׁיִרְבֶּה קֶצֶת בְּסְעוּדָה (שְׁתִּילֵי זִיתִּים ס"ק ב'), עַץ חַיִּים דף קסו].

כִּיצַד מִצּוֹת סְעוּדָה.

ז. מְכִיּוֹן שֶׁלֹּא נֶאֱמַר בָּהּ אֲלֵא "מְשִׁתָּה וּשְׁמַחָה", לְפִיכָף אֵין חַיּוּב לְאַכֵּל בָּהּ פֶּת (שְׁתִּילֵי זִיתִּים ס"ק י"ב), וְיֵשׁ הַמְּצַרִּיכִים לְקִיּוּמָה בַּפֶּת (מִזֵּר וּקְצִיעָה, עֲטָרַת זָהָב עַמ' קל"ו). וּמְכִיּוֹן שֶׁאֵין שְׁמַחָה אֲלֵא בְּבִשּׁוֹר וְיִין, כְּתַב רַבֵּנוּ הָרַמְבַּ"ם (פָּרָק ב' הַלְּכָה ט"ו) כִּיצַד חוֹבַת סְעוּדָה זֹה, שְׁיֵאֱכַל בִּשְׂרֵי וְיִתְקַן סְעוּדָה נְאֻה כְּפִי אֲשֶׁר תִּמְצָא יָדוֹ וְשׂוֹתָה יִין וְכו'. וְיֵשׁ לְאַכֵּל בִּשְׂרֵי בַּהֶמָּה (שְׁתִּילֵי זִיתִּים ס"ק י"ב), וְלִכְל הַפְּחוֹת בִּשְׂרֵי עוֹף, וְיִקְבֹּץ חֲבָרִיו וְאֲנָשֵׁי בֵּיתוֹ, שֶׁאֵין הַשְׁמַחָה בִּיחִיד. וְאֵף נָשִׁים וּקְטָנִים מִגִּיל חֲנוּךְ חַיִּבִּים בְּמִצְוָה זֹאת, וְאֵם קָשָׁה לָהֶם אֲכִילַת בִּשְׂרֵי, יֵאָכְלוּ מֵאֲכָלִים הָעֲרָבִים לָהֶם וּמִנְהַג יָפֵה הוּא כְּבָר בְּסְעוּדַת פּוּרִים לְלַכֵּת מִחֵיל אֶל חֵיל וּלְהִתְחִיל בְּהַלְכוֹת

וכן לצרף פורים או דבר מצוה, מפל מקום אף במלאכות המתרות נהגו למעט ככל שאפשר (זית רענן שם ס"ק ו').

מלאכה במקום שנהגו לאסור, אינו רואה סימן ברכה באותה מלאכה לעולם, ומנהגנו שלא לעשות מלאכה. ולצרף דבר האבד מתר,

פרק ה - דיני משתה, משלוח מנות, ומתנות לאביונים

עד דלא ידע

ישתה ויתבלבל איזה מהם טובה יותר עבורנו, הוא בכלל לא ידע. והרמב"ם (פ"ב הלכה ט"ו) כתב ושוטה יין עד שישתכר וירדם משכרותו. ומבארים בדעתו (עי' רמ"א סי' תרצ"ה סעיף ב') שבכך שנרדמים מחמת היין, מקימים שעור "דלא ידע", שבודאי בשנתו אין מבחין בין ארוך לברוך.

מהות מצוות שתיה

ב. נחלקו רבותינו במהות חיוב מצוה זו, האם הוא צווי לשתות עד שישתכר ויאבד דעתו, או מספיק שיתבסס ויהיה במצב רוח מרום. שדעת הרמ"א (סי' תרצ"ה סעיף ב', והעלו דבריו השתילי זיתים. וכן דעת מהרי"ן, עץ חיים דף קס"ו.) שאינו צריך להשתכר, אלא ישתה יותר מהרגלו, וכשנרדם מקים עד דלא ידע. וכן כתב המאירי (הובא בבאור הלכה ד"ה עד דלא ידע) לא נצטוינו בשמחה של הוללות ושטות. מאידך בסדר היום כתב שלדעת רב הפוסקים הדברים

א. מכיון שכל הנסים שנעשו בימי המן, היו על ידי משתה, הן בנפילת ושתי במשתה והבאת אסתר במקומה, והן על משתה אסתר, לפיכך חיבו לשתות שנאמר (ט"ו, כ"ב) ימי משתה ושמחה, (עי' שו"ת עולת יצחק ח"ג ס' קצ"ב, מה שכתב בזה) ועל כן אמר רבא (מגלה ז') חיב איניש לבסומי בפורי'א עד דלא ידע בין ארוך המן לברוך מרדכי, ונאמרו בכך כמה באורים כיצד ישתה ויתבלבל בין קללת המן לברכת מרדכי, ובאר המג"א (ס' תרצ"ה ס"ק ג') ש"ארוך המן" בגימטרי'א תק"ב, ו"ברוך מרדכי" בגימטרי'א תק"ב, וכשמשתכר עד שלא ידע לחשב הגימטרי'א פטור מלהשתכר עוד. והט"ז באר (ס"ק א') שיש לו לאדם להודות על הטובה הכפולה שעשה ה' עמנו, על פרענות שהביא להמן, ועל הגדלה שקבל מרדכי, והוא טובה יתרה. וכאשר אדם

כפשוטם. מקל מקום לדברי כלם
היודע בעצמו שיזלזל באיזה מצוה,
כגון ברפת המזון או תפלה, מוטב
שלא ישתכר, וכל מעשיו יהיו לשם
שמים (באור הלכה שם). וכן היה מנהג
בכל מחוזות תימן שאין מגיעם
לכלל שכרות (עטרת זהב עמ' קל"ו).
וכתב השתילי זיתים (סי' תרצ"ה ס"ק
י"א) שלא נהגו אצלנו לחטף מאכל
זה מזה, וכ"ש להזיק זה את זה ואין
זה אלא נאצה לפני השם יתברך ולא
שמחה] (ולכן השמיט את דברי הרמ"א
בסוף סעיף ב').

חיוב נשים וקטנים ביין.

ד. נשים אינן בכלל חיוב שתית יין
(שבט הלוי ח"י סי' י"ח ס"ק ב', שלחן ערוך
המקצר סי' קכ"ג הערה י"ט) וכן המנהג.
ויש ששתו מעט (עטרת זהב עמ' קל"ז).
ופשוט שקטנים אינם בכלל מצוה זו
(הגר"נ קרליץ, יד בפורים פל"ה אות ז', וכן
משמע מבאור הגר"א, מגלת אסתר ט' כ"ח).

מצוות משלוח מנות.

ה. חיוב חכמים לתת משלוח מנות
כמו שנאמר (ט', כ"ב) "ומשלוח מנות
איש לרעהו" וכתב רבנו הרמב"ם
(פ"ב הלכה ט"ו, הובא בשו"ע סי' תרצ"ה
סעיף ד') חיב אדם לשלח שתי מנות
של בשר או שני מיני תבשיל או שני
מיני אוכלים. שתי מנות לאיש אחד,
וכל המרבה לשלח הרי זה משבח.
והכרעת הפוסקים שיוצאים ידי
חובה גם במשקים (שתילי זיתים ס"ק
ט"ו).

במצוה זו נאמרו שני טעמים א.
שבכך שנותן מנות לחברו מרבה
אהבה ואהבה (מנות לו לרבי שלמה
אלקבץ). ב. שבכך שנותן משלוח
מנות ישיג כל אחד פדי צרכו

ארור וברוך בסעודה.

ג. בסעודת פורים שותים המסבים יין
ושכר, ואחר שברך ברפת הנהנין גפן
או שהכל, בכל לגימה מכאן ואילך
אומר השותה לפני בני הסעודה
קטע מהארורים והמברכים,
בלגימה ראשונה אומר ארור המן
והם משיבים 'ברוך מרדכי', ובלגימה
הבאה אומר 'ארורה זרש' ומשיבים
'ברוכה אסתר' וכן הלאה בסדר
שאומרים אחר המגלה (לבד חרבוה
זכור לטוב, שאין מזכירים בסעודה, שאין בו
מה לענות), ולפי מנהג זה נוכל להבין
עוד באור כיצד יגיע לשעור "עד
דלא ידע" וכו', ששותה ומתבלבל
בסדר הארורים והברוכים, ולא
יודע מה עליו לומר בלגימה זו, הרי

אפלו חצי שקל לכל עני יצא ידי חובתו, אלא שראוי להשתדל לתת בעין יפה. וראוי לתן לפחות כדי שיוכל לקנות מזון לסעודה אחת, כדגמת עשרים שקל (הגר"י רצאבי, דברי חפץ ח"ז עמ' קל"ה, ומועדי השם עמ' י"ז). מוטב לאדם להרבות במתנות לאביונים מלהרבות בסעדו ובמשלוח מנות לרעהו, שאין שמחה גדולה ומפארה אלא לשמח לב עניים ויתומים ואלמנות וגרים, שהמשמח לב האמללים האלו דומה לשכינה שנאמר (ישעיה כ"ז, ט"ו) "להחיות רוח שפלים ולהחיות רוח שפלים ולהחיות לב נדכאים", ומנהגנו לתן אחר תפלת שחרית קדם הסעודה (שו"ע המקצר סי' קכ"ג סעיף ה', אגרת הפורים עמ' ז' ועוד).

כל הפושט יד

ז. אין מדקדקים אחר המקבל מעות פורים לבדקו אם אביון הוא, אלא כל הפושט יד נותנים לו, אבל בשביל לקיים מצוות מתנות לאביונים, יש לדעת שהמקבל בכלל אביון. וכל שאין לו כדי צרכו לפרנסת בני ביתו, בכלל אביון הוא. ומכיון שכל הפושט יד נותנים לו, נהגו הילדים להסתובב בין המבגרים ולקבל 'מתנת הפורים', מעות או מיני מתיקה (שו"ע המקצר סי' קכ"ג הערה ט').

לסעודה במאכל ומשתה, ואף מי שאין ידו משגת יהיה לו די מחסורו (תרומת הדשן סי' קי"א). ויש בין טעמים אלו כמה וכמה נפק"מ, האם יכול לשלח קדם פורים, ויגיע ליד המקבל בפורים, שלפי טעם של אהבה ואחווה מסתבר שיש לנותן לקיים זאת דוקא בפורים עצמו (חת"ס, או"ח סי' קצ"ו). וכן האם יוצא ידי חובתו במאכל חלבי למי שאכל בשר פחות ממש שעות למוצאי פורים. וכן נפק"מ בנותן מאכלים מתוקים לחולי ספרת. על כן יש להקפיד לקיים המצוה דוקא ביום ולא בלילה קדם, וכן יקפיד שלא יאחר המשלוח ויגיע למקבל במוצאי פורים. יש המקפידים לשלח דוקא ע"י אחר ולא ע"י עצמו, שנאמר "משלוח מנות", ובתימן נהגו לשלח ע"י הילדים (מצפונות יה"ת עמ' 135).

מתנות לאביונים

ו. עוד צונו ביום פורים במצוות מתנות לאביונים. לכל הפחות שתי מתנות לשני אביונים שנאמר (ט', כ"ב) ו"מתנות לאביונים". ויוצא ידי חובתו במעות או במאכלים. והביא המשנה ברורה (סי' תרצ"ד ס"ק ב') בשם הריטב"א שיוצא אפלו בפרוטה אחת לכל עני. וכן כתב הג"ע בסיס לדינא (משנ"ב אוצרות שם) שאם יתן

מוציאם ידי חובתו, ונראה לומר פשוט שמפיון שאין לאשה ולבנים משלהם כלום, לא חיבום חכמים לתת, ואף אם האב יקנה להם, או יתן להם לתת, לא מתקנים בכך עקר רצון חכמים, שרצונם הוא שיתן משלו ממש, לאחרים, [וכן כתב באור לציון פרק נ"ט אות ד"].

חתימת הלכות פורים

ט. אמרו רבותינו (מדרש משלי פרשה ט', ד') כל המועדים יתבטלו לעתיד לבא, חוץ מימי הפורים שאינם בטלים לעולם, שנאמר (אסתר ט' כ"ח) ימי הפורים האלה לא יעברו מתוך היהודים. נשאל הרשב"א (ח"א סי' צ"ג) האף אפשר לומר בטל דבר מן התורה ח"ו, שאפלו אות, ואפלו קוצו של יו"ד אינו בטל לעולם, ובאר פונת המדרש שכל המועדים לא הבטיח ה' יתברך שמחמת איזה חטא בזמן מן הזמנים לא יבטלו איזה מהם, אבל על ימי הפורים הבטיח שלא יעברו מתוך היהודים. יהי רצון שנזכה לקיים בהדור ימים אלו, אמן.

בני הבית במצוות משלוח מנות ומתנות לאביונים.

ח. מצאנו מחלקת אחרונים האם נשים חיבות גם במצוות אלו, שכתב השתילי זיתים (ס"ק כ"א) שמפיון שמצוה זו היא משום שמחה, א"כ אפלו אשה בכלל וכמו שחיבת במקרא מגלה חיבת גם במשלוח מנות ומתנות לאביונים, והוסיף שהפר"ח ומהריק"ש חולקים בדבר. ולמעשה כתב הגר"פ קרח (יק"ר תפארת סעיף נ"ה, וכן כתב בשו"ע המקצר סי' קכ"ג סעיף ד') שכל בני המשפחה הן האשה והן הילדים כל שסמוכים על שלחן אביהם, נסמכים במצוות אלו על נתינת ראש המשפחה, ולא מיחדים להם מנות. [ויש להתבונן על מי סמכו, שלדברי הפר"ח ומהריק"ש נשים פטורות לגמרי "שאיש לרעהו" נאמר, אבל מנין לפטר גם את בן הסמוך. וכן מזה שנהגו שאלמנה שולחת, הרי שלמדו שחיבת, אלא שכשיש ראש משפחה הרי שבני הבית יוצאים על ידו, וצריך עיון מנין, וכיצד הוא

בחן את עצמך

פרק א

1. מדוע מעבירים את השנה?
    - א. כדי שפסח יצא בחדש האביב.
    - ב. כדי שיהיה פורים פעמים.
    - ג. כדי להשלים פגימתה של הלבנה.
  2. מתי קוראים פרשת זכור?
    - א. שבת לפני ראש חודש אדר.
    - ב. שבת אחר ראש חודש אדר.
    - ג. שבת לפני פורים.
  3. מפני מה קוראים פרשת פרה?
    - א. כדי שנזכר מעשה העגל.
    - ב. כדי שנהיה טהורים, ונוכל לעשות הפסח בזמנו.
    - ג. כדי שמעשנו יפרו וירבו.
  4. האם נשים צריכות לבא לשמע קריאת 'זכור'?
    - א. צריכות רק פעם בשנה.
    - ב. צריכות רק לפני פורים.
    - ג. אינן צריכות.
  5. האם מנהגנו לחזר אחרי ספר תורה משה?
    - א. תלוי באזורים בתימן.
    - ב. לפי רביד הזהב כן.
    - ג. לא נהגו לחזר.
1. א. אדר.
  2. ב. ניסן.
  3. ג. אב.
1. 2. מי שכוּאב לו העינים האם יצום בתענית אסתר?
    - א. יצום לשעות.
    - ב. יצום עד שיוסיף לכאב.
    - ג. לא יצום.
  3. 3. מַמְתִּי לְמִנְהַגְנוּ מִתַּחֲלִילִים לומר "עננו"?
    - א. משחרית.
    - ב. מליל הצום בערבית.
    - ג. יחיד במנחה, ושליח צבור משחרית.
  4. 4. האם מי שאינו צם יאמר "עננו"?
    - א. גדול לא, אבל קטן יאמר מדין חנוך.
    - ב. גדול כן, אבל קטן לא יאמר.
    - ג. בין גדול בין קטן לא יאמר.
  5. 5. מה הטעם שומניחים תפלין במנחה שפתענית?
    - א. כדי להשלים למאה ברכות.
    - ב. כדי לקבל יראה והכנעה.
    - ג. שתי התשובות נכונות.

פרק ג

1. 1. בקריאה לנשים, האם מברך הברכה שאחרי המגלה?
  - א. מברך בלי שם ומלכות.

פרק ב

1. 1. כְּשֵׁישׁ דִּין עִם הַגּוֹי מִתִּי עֲדִיף לעשותו?

2. מי ששׁוּכַח "עַל הַנְּסִים" בַּתְּפִלָּה
מָה דֵינוֹ?

א. חוֹזֵר לְרִצָּה.

ב. חוֹזֵר לְרֹאשׁוֹ.

ג. אֵינוֹ חוֹזֵר.

3. מִפְּנֵי מָה לֹא קוֹרְאִים הַלֵּל
בְּפוּרִים?

א. קְרִיאַת הַמְּגִלָּה הִיא כְּהֵלֵל.

ב. עַל הַנְּסִים הוּא כְּהֵלֵל.

ג. דְּבַרֵי הַתּוֹרָה בְּסְעוּדַת פּוּרִים הֵם
כְּהֵלֵל.

4. הָאֵם חַיֵּב לֵאכֹל פֶּת בְּסְעוּדַת
פוּרִים?

א. רַק כְּשֶׁאֵין בָּשׂוּר.

ב. חַיֵּב לְפִי כָּלָם.

ג. יֵשׁ הַמְצָרִיכִים פֶּת.

5. אֵיזָה מְלֶאכֶת מִתְּרוֹת בְּפוּרִים?

א. דְּבַר הָאֶבֶד.

ב. דְּבַר מִצְוָה.

ג. שְׁתֵּי הַתְּשׁוּבוֹת נְכוֹנוֹת.

פְּרָק ה

1. מִפְּנֵי מָה חַיֵּב אָנֹשׁ לְבַסּוּמִי?

א. מִפְּנֵי שְׂכָל הַנְּסִים נַעֲשׂוּ עַל יְדֵי
מִשְׁתָּה.

ב. שְׂכָל סְעוּדָה חֲשׂוּבָה טְעוּנָה כּוֹס.

ג. שְׁתֵּי הַתְּשׁוּבוֹת נְכוֹנוֹת.

2. הָאֵם בְּתִימָן הָיוּ מִשְׁתַּבְּרִים

בְּפוּרִים?

א. תִּלּוּי בְּמַחֲזוֹזוֹת.

ב. מְהֵרָה הַבְּרָכָה בְּלָבוֹ.

ג. מְבַרְךְ כְּדִינָה.

2. בְּקְרִיאַת לְנִשְׁיִם, פִּיֵּצֵד מְבַרְךְ

בְּרָכָה רֵאשׁוֹנָה?

א. עַל מְקָרָא מְגִלָּה.

ב. לְשִׁמְעַע מְגִלָּה.

ג. עַל שְׁמִיעַת מְקָרָא מְגִלָּה.

3. מָה הַטַּעַם שֶׁלֹא רוֹקִיעֵם

שׁוֹמְזִפִּירִים הָמֵן בְּמְגִלָּה?

א. שֶׁלֹא לְבַלְבֵּל הַשׁוֹמְעִים.

ב. כְּבוֹד בֵּית הַכְּנֶסֶת.

ג. שְׁתֵּי הַתְּשׁוּבוֹת נְכוֹנוֹת.

4. הָאֵם מִתֵּר לֵאכֹל קֶדֶם קְרִיאַת
הַמְּגִלָּה?

א. בְּלִילָה אֶסוּר בְּיוֹם מִתֵּר.

ב. בְּיוֹם אֶסוּר בְּלִילָה מִתֵּר.

ג. בֵּין בְּלִילָה בֵּין בְּיוֹם אֶסוּר.

5. מִי שֶׁלֹא שָׁמַע מְלָה אַחַת

בְּקְרִיאַת הַמְּגִלָּה, מָה דֵינוֹ?

א. יֵצֵא.

ב. לֹא יֵצֵא.

ג. יִשְׁלִים אַחַר הַקְּרִיאָה.

פְּרָק ד

1. מִפְּנֵי מָה חוֹלְצִים אֶת הַתְּפִלִּין רַק

אַחַר קְרִיאַת הַמְּגִלָּה?

א. כְּדִי שְׁיִהְיֶה מְקוֹף בְּמִצְוֹת.

ב. מִפְּנֵי שְׁמֵרְדְכִי יֵצֵא ב"עֲטָרָת

זְהַב".

ג. מִפְּנֵי שֶׁנֶּאֱמַר "וַיִּקַּר" וְדָרְשׁוּ

חֻכְמִים זֹו תְּפִלִּין.

- ב. בכל המחוזות לא היו משתכרים.
 ג. רק הבחורים היו משתכרים.
3. לכמה אנשים צריך לשלח מנות?
 א. שלוש.
 ב. שתים.
 ג. אחת.
4. במה עדיף להרבות יותר במשלוח מנות או במתנות לאביונים?
 א. משלוח מנות.
- ב. מתנות לאביונים.
 ג. שניהם שווים.
5. האם נהגו שבני הפית שולחים משלוחי מנות?
 א. רק הבחורים הסמוכים על שלחן אביהם שולחים, מלבד ראש המשפחה.
 ב. רק האמא במשפחה שולחת, מלבד ראש המשפחה.
 ג. כלם סומכים על ראש המשפחה.

חידות:

- .....
 ◇ האם יכול לבוא לבית הפנסת בבגדי פורים כבר ביום התענית לפני מנחה (הוכח מהנלמד).
 .....
- .....
 ◇ בכול מקום אומרים מצוה בו יותר משלוחו, בפורים מצינו נהפך הוא בהלכה זו, היכן (הוכח מנלמד)?
 .....
- .....
 ◇ איזה אבר אוכלים בפורים, ולא חוששים בו משום בשר שנתעלם מן העין, מדוע?
 .....
- .....
 ◇ מי חבר תקון פורים, ומתי נהגו לאמרו?
 .....
- .....
 ◇ בדין שומע כעונה יש חקירה מפרסמת, האם יוצא במעשה השמיעה לחוד, או שמתחיל אליו גם הדבור של המשמיע (חזו"א סי' כ"ט, א') הוכח מדין עשרת בני המן כאחד מהצדדים?
 .....
- .....
 ◇ שחר ולבן, ארן וקצר, איש ואשה, לאיזה צום כל מלה רומז.
 .....

הידעת?!

ונגון כמו מנורת המאור. הלואי ונזכה
ש'אף אנו נחיה חיי תורה באמת.

אמנם אנו קוראים את המגלה
ב55 דקות, אבל ספור המגלה עצמו
ארץ 9 שנים, ואלמלא היינו קוראים
את הספור ב55 דקות לא היינו מבינים
את גדל הנס של 9 שנים, מוסר השכל
הוא לחיינו שאף בזמן שלפנינו אנחנו
לא מגלים מה רצון ה' בצרתנו, אף
דעו ילדים יקרים שרק בסוף נבין את
גדל ההתחלה, ונברך בפה מלא לפניו
'הללויה'.

שלחן סעודת פורים אצל
אבותינו בתימן היה מפאר בכל מיני
מטעמים בשירים מסוגים שונים, דגים
וביצים, וכן מיני קליות ואגוזים, יין
וערק, שהם בכלל מיני משקים, אף
יותר משאר ימים טובים וכל פאר
זה קימו אף ממה שקבלו מחברים,
במשלוחי מנות מיד ליד נתונים, ולא
היו מעבירים משלוח מאחד את אשר
קבל לאחרים, שעל הכל היו בוצעים
ובכף מקימים מצוות משלוח מנות
בהדור, כמו שמדיק מדברי רבנו
הרמב"ם (פרק ב' הלכה א') שפרט מיני
בשר ומיני תבשיל, אף שהם בכלל מיני
אוכלים, ע"ש.

שיש מרבותינו שלדעתם כבר
באדר א' מרבין בשמחה (שו"ת חת"ס
ח"מ סו"ס כ').

שבתים הילדים היו שמחים
מראש חדש אדר, כיון שהיו מתחילים
אז ללמד קריאת המגלה אצל המארי
(מגלת אסתר יקר תפארת עמוד תס"א).

שלפני פורים הילדים בתימן היו
מכינים דמות אדם מעץ, ומלבישים
אותו בלבוש ערבי נאה, ומדביקים
לו במקום העניים קטנית אדמה,
ומרכיבים אותו על עגלה ביום י"ג
באדר ברחובות העיר, וקוראים לפניו
הנה המן בא, וכו' ותולים אותו לקראת
ערב על עץ לזמן מה.

מפיון שקלף שכתוב בו "חסדי"
הוא דבר קטן, שכשרצו אבותינו לסמל
על דבר שהוא קטן, היו מקמצים בידם
ואומרים 'סאע חסדי' (תרגום כמו חסדי).
וזה מלמד אותנו שכל ארח חיים של
אבותינו היתה תורה ויראת שמים, שגם
שדברו במלי דעלמא היו מבטאים זאת
בפסוקים או במשלים מהקדש. וכענין
זה מצינו שאבותינו הגיעו ארצה כיון
שלא קראו בתימן דבר, מלבד בדברי
תורה, כשהיה מזדמן לידיהם עתון
יומי היו קוראים אותו בהגיה והטעמה

זמני התפילות והלימוד ביום פורים הבעל"ט

ליל פורים (מוצ"ש-זכור):

ערבית מוצ"ש - 18:45

קריאת מגילה מיד לאחר התפילה

קריאה לנשים : 20:40

ישיבת מרדכי הצדיק: 21:40-22:40

לימוד כ- 45 דקות, מבחן אמריקאי בשעה 22:10
העובר את המבחן בציון מעל 90% יזכה בפרס שווי ערך לבחירה,
העובר את המבחן בציון 75% יכנס להגרלה על פרסים שווי ערך, בהצלחה.

יום פורים:

שחרית:

מנין ראשון (נץ): 05:10

מנין שני - 08:00

קריאה לנשים: 09:30

ישיבת מרדכי הצדיק: 11:45

מנחה - 13:00

ערבית - 18:00

פורים שמח!

איגוד
קהילות
רצימן

מחיר עיטות

לנבד ולתפארת

משלימים את בית ה' *
מבססים את ממלכת יהדות תימן במד

יוצא לאור בשיתוף ומימון:

אור נריה

לרשות ניהול חיים רפאל בו רוט ואילנה

הרבנות המקומית
והמועצה הדתית
ביתר עילית